

**T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
İL ÇEVRE DURUM RAPORU
2012**

**HAZIRLAYAN
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
ÇED, İZİN VE DENETİM ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

KIRIKKALE - 2013

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	9
A. Hava	11
A.1. Hava Kalitesi	11
A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar.....	11
A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar.....	12
A.4. Ölçüm İstasyonları.....	13
A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü.....	15
A.6. Gürültü.....	15
A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar.....	16
A.8. Sonuç ve Değerlendirme.....	16
Kaynaklar	
B. Su ve Su Kaynakları	17
B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli.....	17
B.1.1. Yüzeysel Sular.....	17
B.1.1.1. Akarsular.....	17
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar.....	17
B.1.2. Yeraltı Suları.....	17
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri.....	17
B.1.3. Denizler.....	18
B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi.....	18
B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu.....	18
B.3.1. Noktasal kaynaklar.....	18
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar.....	18
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar.....	19
B.3.2. Yayılı Kaynaklar.....	19
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar.....	19
B.3.2.2. Diğer.....	19
B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri.....	19
B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu.....	19
B.4.1.1. Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti.....	19
B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından kullanılma su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti.....	20
B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	20
B.4.2. Sulama.....	20
B.4.2.1. Sulama salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.....	20
B.4.2.2. Damlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.....	20
B.4.3. Endüstriyel Su Temini.....	21
B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı.....	21
B.4.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı.....	22
B.5. Çevresel Altyapı.....	22
B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve hizmeti alan nüfus.....	22
B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri.....	24
B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri.....	24
B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması.....	24
B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü.....	24
B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar.....	24
B.6.2. Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı.....	25
B.6.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar.....	25
B.6.4. Tarımsal faaliyetler ile oluşan toprak kirliliği.....	25

B.7. Sonuç ve Değerlendirme.....	26
Kaynaklar	
C. Atık.....	27
C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri).....	27
C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları.....	28
C.3. Ambalaj Atıkları.....	28
C.4. Tehlikeli Atıklar.....	29
C.5. Atık Madeni Yağlar.....	31
C.6. Atık Pil ve Akümülatörler.....	31
C.7. Bitkisel Atık Yağlar.....	32
C.8. Poliklorlu Bifeniller ve Poliklorlu Terfeniller.....	32
C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL).....	33
C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar.....	33
C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar.....	34
C.12. Tehlikesiz Atıklar.....	34
C.12.1. Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları.....	35
C.12.2. Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül.....	35
C.12.3. Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları.....	36
C.13. Tıbbi Atıklar.....	36
C.14. Maden Atıkları.....	36
C.15. Sonuç ve Değerlendirme.....	37
Kaynaklar	
Ç. Kimyasalların Yönetimi.....	38
Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar.....	38
Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme.....	38
Kaynaklar	
D. Doğa Koruma ve Biyolojik Çeşitlilik.....	39
D.1. Ormanlar ve Milli Parklar.....	39
D.2. Çayır ve Mera.....	42
D.3. Sulak Alanlar.....	42
D.4. Flora.....	42
D.5. Fauna.....	42
D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları.....	42
D.7. Sonuç ve Değerlendirme.....	42
Kaynaklar	
E. Arazi Kullanımı.....	43
E.1. Arazi Kullanım Verileri.....	43
E.2. Mekânsal Planlama.....	43
E.2.1. Çevre Düzeni Planı.....	43
E.3. Sonuç ve Değerlendirme.....	44
Kaynaklar	
F. ÇED, Çevre İzin ve Lisans İşlemleri.....	45
F.1. ÇED İşlemleri.....	45
F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri.....	46
F.3. Sonuç ve Değerlendirme.....	47
Kaynaklar	

G. Çevre Denetimleri ve İdari Yaptırım Uygulamaları.....	48
G.1. Çevre Denetimleri.....	48
G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi.....	50
G.3. İdari Yaptırımlar.....	50
G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları.....	51
G.5. Sonuç ve Değerlendirme.....	51
Kaynaklar	
H. Çevre Eğitimleri.....	52
I. İl Bazında Çevresel Göstergeler.....	53
1. Genel.....	53
1.1. Nüfus.....	53
1.1.1.Nüfus Artış Hızı	53
1.1.2.Kentsel Nüfus.....	54
1.2. Sanayi.....	55
1.2.1.Sanayi Bölgeleri.....	55
1.2.2.Madencilik.....	60
2. İklim Değişikliği.....	61
2.1. Sıcaklık.....	61
2.2. Yağış.....	61
2.3. Deniz Suyu Sıcaklığı.....	62
3. Hava Kalitesi.....	62
3.1. Hava Kirleticiler.....	62
4. Su-Atıksu.....	63
4.1. Su Kullanımı.....	63
4.2. Belediye İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları.....	63
4.3. Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Veren Belediyeler.....	64
4.4. Kanalizasyon Şebekesi İle Hizmet Verilen Belediye Sayıları ve Nüfusu.....	64
4.5. Sanayiden Kaynaklanan Atıksu ve Bertarafı.....	65
5. Arazi Kullanımı.....	65
6. Tarım.....	66
6.1. Kişi Başına Tarım Alanı.....	66
6.2. Kimyasal Gübre Tüketimi.....	66
6.3. Tarım İlacı Kullanımı.....	67
6.4. Organik Tarım.....	68
7. Orman.....	68
8. Balıkçılık.....	69
9. Altyapı ve Ulaştırma.....	69
9.1. Karayolu ve Demiryolu Yol Ağı.....	69
9.2. Motorlu Kara Taşıtı Sayısı.....	70
10. Atık.....	71
10.1. Belediyeler Tarafından ya da Belediye Adına Toplanan Atık ve Bertarafı.....	71
10.2. Katı Atıkların Düzenli Depolanması.....	71
10.3. Tıbbi Atıklar.....	71
10.4. Atık Yağlar.....	72
10.5. Ambalaj Atıkları.....	73
10.6. Ömrünü Tamamlamış Lastikler.....	73
10.7. Ömrünü Tamamlamış Araçlar.....	74
10.8. Atık Elektrikli -Elektronik Eşyalar.....	74
10.9. Maden Atıkları.....	74
10.10. Tehlikeli Atıklar.....	75

11. Turizm	76
11.1. Yabancı Turist Sayıları.....	76
11.2. Mavi Bayrak Uygulamaları.....	76

EK-1: İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Araştırma Formu.....77

Açıklamalar

Bölüm I.Hava Kirliliği.....	77
Bölüm II.Su Kirliliği.....	80
Bölüm III.Toprak Kirliliği.....	83
Bölüm IV.Öncelikli Çevre Sorunları.....	85

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge A.1- Hava Kalite İndeksi Karşılaştırma Tablosu	11
Çizelge A.2- İlimizde (2012) Yılında Evsel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	11
Çizelge A.3- İlimizde 2012 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi,Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	12
Çizelge A.4- İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı	12
Çizelge A.5- İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Fuegoil Miktarı	12
Çizelge A.6- İlimizde (2012) Yılı İlerdeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı	12
Çizelge A.7- İlimizde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler	13
Çizelge A.8- 2012 Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri.....	14
Çizelge A.9 - İlimizde (2012) Yılında Hava Kirletici Gazların Ortalama Konsantrasyonları ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları ($\mu\text{g}/\text{Nm}^3$).....	14
Çizelge A.10- Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği.....	15
Çizelge B.1- İlimizin Akarsuları.....	17
Çizelge B.2- İlimizdeki Mevcut Sulama Göletleri	17
Çizelge B.3- İlimizin Yeraltısuyu Potansiyeli.....	17
Çizelge B.4- İlimizde 2012 Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları.....	18
Çizelge B.5- İlimizde Endüstriyel Kaynaklı Su Kullanımı.....	19
Çizelge B.6- İlimizde Enerji Üretimi Amacıyla Kurulu Kapulukaya Barajı	22
Çizelge B.7- Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu.....	23
Çizelge B.8-OSB'lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu.....	24
Çizelge B.9- İlimizde (2012) Yılında Tespit Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler.....	24
Çizelge B.10- İlimizde (2012) Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim.....	25
Çizelge B.11- İlimizde 2012 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri.....	26
Çizelge B.12- İlimizde 2012 Yılında Topraktaki Pestisit vb.Tarım İlacı Birikimini Tespit Etmek Amacıyla Yapılmış Analiz Sonuçları.....	26
Çizelge C.1- İlimizde (2012) Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birliklerce Yönetilen Katı Atık Miktar ve Kompozisyonu.....	27
Çizelge C.2- İlimizde (2012) Yılı İl/İlçe Belediyelerde Oluşan Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri ve Tesis Kapasiteleri.....	28

Çizelge C.3- İlimizde (2012) Yılında Birliklerce Yürütülen Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf İşlemlerine İlişkin Bilgi.....	28
Çizelge C.4- İlimizdeki 2012 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları.....	29
Çizelge C.5- İlimizde 2012 Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler.....	29
Çizelge C.6- İlimizde Atık Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Miktarları.....	31
Çizelge C.7-İlimizdeki 2012 Yılı İçin Atık Madeni Yağlarla İlgili Veriler.....	31
Çizelge C.8- İlimizdeki Atık Yağ Geri Kazanımı Sonucu Elde Edilen Ürün Miktarları.....	31
Çizelge C.9- İlimizde 2012 yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler.....	32
Çizelge C.10- İlimizde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı.....	32
Çizelge C.11-İlimizde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı.....	32
Çizelge C.12- İlimizde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı	32
Çizelge C.13 - İlimizde Taşıma Lisanslı Araçların Yıllara Göre Gelişimi.....	32
Çizelge C.14 - İlimizde2012 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler.....	32
Çizelge C.15- İlimizde 2009-2012 Yılları Arasında Bitkisel Atık Yağ Taşıma Lisanslı Araç Sayısı.....	32
Çizelge C.16- İlimizde 2012 Yılında Oluşan ÖTL ile İlgili Veriler.....	33
Çizelge C.17-İlimizde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL miktarları (ton/yıl).....	33
Çizelge C.18- İlimizde 2012 Yılı AEEE Toplanan ve İşlenen Miktarlar.....	34
Çizelge C.19- İlimizde 2012 Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı.....	34
Çizelge C.20- İlimizdeki 2012 Yılı İçin Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikesiz Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Edilmesi İle İlgili Verileri	35
Çizelge C.21-Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar Listesi.....	35
Çizelge C.22-İldeki Demir ve Çelik Üreticileri Üretim Kapasiteleri, Cüruf ve Bertaraf Yöntemi.....	35
Çizelge C.23-2012 Yılında İlimiz İl Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar.....	36
Çizelge C.24-İlimizdeki Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı.....	36
Çizelge C.25- Maden Atıklarının Sınıflandırılması.....	36
Çizelge C.26-İlimizdeki Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık Miktarı.....	37
Çizelge Ç.1 - İlimizdeki 2012 SEVESO kuruluşlarının sayısı.....	38
Çizelge D.1-Orman Durumu Tablosu.....	39
Çizelge D.2- Yeni Amenajman Planı Orman Durumu.....	40
Çizelge E.1-Arazi Kullanım Verileri.....	43
Çizelge E.2-2012 Yılı İlimizin Arazilerinin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması.....	43
Çizelge F.1- İlimizde Bakanlık Merkez ve ÇŞİM tarafından 2012 Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı.....	45
Çizelge F.2- İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisanslı Belgesi Sayıları.....	46
Çizelge G.1-İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı.....	48
Çizelge G.2- İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM'e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları.....	50
Çizelge G.3- İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı.....	50

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik A.1- İlimizde 2012 Yılı PM10 Günlük Ortalama Değer Grafiği	13
Grafik A.2- İlimizde 2012 Yılı SO ₂ Günlük Ortalama Değer Grafiği	14
Grafik A.3- İlimizde (2012) Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı.....	15
Grafik B.1- İlimizde(2010) Yılı Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı.....	20
Grafik B.2- İlimizde (2012) Yılında Endüstrinin Kullandığı Suyun Kaynaklara Göre Dağılımı	21
Grafik B.3- İlimizde (2010) Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı.....	22
Grafik C.1- İlimizdeki (2008) Yılı Atık Kompozisyonu	27
Grafik C.2- İlimizdeki (2012) Yılı Kayıtlı Piyasaya Süren İşletmeler.....	29
Grafik C.3- TABS Göre İlimizdeki Tehlikeli Atık Yönetimi.....	29
Grafik C.4- İlimizdeki Atık Yağ Toplama Miktarları.....	31
Grafik D.1-Mevcut Orman Durumu Grafiği.....	39
Grafik D.2- Yeni Amenajman Planı Orman Durumu.....	41
Grafik D.3- Yeni Amenajman Planı Verilerinin Karşılaştırılması.....	41
Grafik E.1- İlimizin 2012 Yılı Arazi Kullanım Durumu.....	43
Grafik F.1- İlimizde 2012 Yılı ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı.....	45
Grafik F.2- İlimizde 2012 Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı.....	46
Grafik F.3- İlimizde 2012 Yılında Verilen Geçici Faaliyet Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı.....	46
Grafik F.4- İlimizde 2012 Yılında Verilen Çevre İzni Konuları.....	47
Grafik F.5- İlimizde 2012 Yılında Verilen Lisansların Konuları.....	47
Grafik G.1- İlimizde ÇŞİM Tarafından (2012) Yılında Gerçekleştirilen Planlı Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı	48
Grafik G2- İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Plansız Denetimlerin Konulara Göre Dağılımı.....	49
Grafik G.3- İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani Çevre Denetimlerinin Dağılımı.....	49
Grafik G.4- İlimizde ÇŞİM Tarafından (2012) Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı.....	49
Grafik G.5- İlimizde 2012 ÇŞİM Gelen Şikayetlerin Konularına Göre Dağılımı.....	50
Grafik G.6-İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı.....	50

HARİTALAR LİSTESİ

Harita A.1 – İlde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm İstasyonunun Yeri.....	13
Harita E.1- Kırıkkale İli 1/100 000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı.....	44

ÖNSÖZ

Çevre; insanların ve diğer canlıların hayatları boyunca gerek birbirleri ile gerekse içinde buldukları cansız çevre öğeleri ile etkileşim içinde buldukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel bir ortamdır. Bu ortamın sağlığı, insan sağlığını doğrudan etkilemesi kaçınılmazdır.

Anayasamızın 56.Maddesi “*Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. ...*” hükmüne sahiptir. Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamak en temel insan haklarından biridir.

Birden fazla kirletici ve kimyasalın hava, su ve toprak gibi alıcı ortamlara verilmesi sonucu olarak insanların bu maddelere yaygın olarak maruz kalması ve insan sağlığı üzerindeki uzun vadeli zararlar konusundaki kaygıları ortaya çıkarmıştır.

Sağlıklı yaşamak, sağlıklı bir çevre ile mümkün olacaktır. Çevre dengesi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çözmesi gereken bir sorun haline gelmiştir. Çevre sorunları genel olarak, teknolojinin zamanla gelişmesi, buna bağlı olarak ekonomik kalkınma ve insanların isteklerinin, gereksinimlerinin artması, hızlı nüfus artışından kaynaklanmaktadır.

Hızlı sanayileşme, çarpık kentleşme, endüstrileşme ve yaşam biçimlerindeki değişmeye paralel olarak ortaya çıkan atıklar zaman içinde ciddi bir oranda artış göstermiş ve bu atıklardan kaynaklanan yerel çevre sorunları küresel bir boyut kazanmıştır. Çeşitli doğal alıcı ortamlara yapılan aşırı miktarlardaki toksin ve tehlikeli atık deşarjları bu kapsamda sayılabilir.

Kaynak sıkıntısı ve kaynakların giderek pahalalanması, faaliyetleri kaynakların geri kazanımı ve yeniden kullanımı için süreçler geliştirmeye ve kaynakları daha verimli şekilde kullanmanın alternatif yollarını araştırmaya zorlamaktadır.

Tüm bu nedenlerden dolayı çevre mevzuatının sürekli olarak geliştirilmesi, çeşitlendirilmesi ve ülkelerin “sürdürülebilir kalkınma”, “yeşil ekonomi” ve “yeşil kentler” gibi kavramları içselleştirmesi gerekmektedir.

Geleceğimiz olan çocuklarımıza daha güzel bir çevre bırakmak için; önceki nesillerden bize emanet edilen değerleri gelecek nesillere geliştirerek taşımanın görevimiz olduğunu bilmeliyiz.

Unutmamak gerekir ki sağlıklı ve temiz bir dünyada yaşamının, ilk şartı çevreyi korumak, çevremizle uyum içerisinde yaşayabilmektir.

İlimizin çevre verileri konusunda durumunu ortaya koymak üzere hazırlanan bu rapor; çevre sorunlarının tanınması ve çözüm yolları aranmasında, çevreyle ilgili araştırma ve inceleme yapanlara, proje hazırlayan ve yatırım planlayanlara bilgi vermesi ve ışık tutması amacıyla hazırlanmış olup raporun hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür eder, ilimiz ve ülkemiz için hayırlara vesile olmasını dilerim.

Turgut ÇİÇEK
Çevre ve Şehircilik İl Müdür V.

GİRİŞ

TÜİK 2012 yılı verilerine göre İlimizin Nüfusa ilişkin bilgileri aşağıdaki gibidir.

- İlin toplam nüfusu	: 274.727	kişi
- İl ve ilçe merkezleri	: 232.959	kişi
- İl merkezi nüfusu	: 200.625	kişi
- İlçe merkezleri nüfusu	: 32.334	kişi
- Kırsal nüfus	: 41.768	kişi
- Erkek nüfus	: 137.324	kişi
- Erkeklerin oranı	: % 50	
- Kadın nüfus	: 137.403	kişi
- Kadınların oranı	: % 50	
- Nüfus yoğunluğu	: 61	kişi/km ²

Kırıkkale ili denizden 747 metre yükseklikte ılıman iklim kuşağında yer almaktadır. Ancak bulunduğu alanın denize uzak oluşu, günlük sıcaklık farkının bozkır olmasından dolayı değişmelere uğraması nedenlerle iklim karasallaşmaktadır. Bu yarı kurak iklim özelliğinden dolayı ilimizde yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk geçer. Yağışlar genellikle yağmur ve kar şeklindedir.

Kırıkkale İli, kuzey yarım kürede 33° 20'-34° 25' doğu meridyenleri ve 39° 20'-40° 20' kuzey paralelleri arasında yer alır. Deniz seviyesinden yüksekliği 700 m, yüzölçümü ise 4.630 km² dir. Ülkemiz topraklarının binde 6,2'sini, İç Anadolu Bölgesi topraklarının da yüzde 3,1'ini kaplar. İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak bölümünde yer alan önemli bir geçiş sahasıdır.

Doğusunda; Çorum, Yozgat, Kırşehir, güneyinde; Kırşehir, Ankara, kuzeyinde; Çankırı İli yer almaktadır.

Kırıkkale İl sınırlarının büyük bir bölümü, küçük ya da büyük akarsularla çevrelenmiş ve komşu illerle doğal sınırlar oluşmuştur.

Batı sınırlarının büyük bir bölümünü, Kızılırmak Ankara İlinden, doğu sınırlarını Kılıçözü Çayı Kırşehir ilinden, yine doğu sınırlarının Çorum kesimini ise Delice Çayı Çorum ilinden ayırmıştır.

İlin deniz seviyesinden yüksekliği 570– 1744 m arasında değişmektedir. İl merkezi 720 m yüksekliğe sahip olup Kırıkkale İli'nin uç noktaları güneyde Çelebi, kuzeyde Sulakyurt; batıda Yahşihan; doğuda ise Delice'dir. İl'in kuş uçuşu denize uzaklığı güneyde (Akdeniz, Mersin) 350 km, kuzeyde ise (Karadeniz, Bartın) 230 km' dir.

Kırıkkale Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü bilgilerine göre, İç Anadolu Bölgesi'nin orta Kızılırmak yöresinde yer alan Kırıkkale, doğuda Çorum ve Yozgat, güneyde Kırşehir, batıda Ankara, kuzeyde ise Çankırı illeri ile çevrilidir. Kırıkkale devlet karayollarının kesiştiği, ülkemizin doğudan batıya, güneyden kuzeye giden vasıtalarının geçtiği önemli bir kavşaktır. Kırıkkale'nin karayolundan sonra diğer önemli bir ulaşım bağlantısı da demiryoludur. İl Geneli biri merkez ilçe olmak üzere 9 ilçeden meydana gelmekte olup; Kırıkkale'nin Yüzölçümü 4 630 km² dir. İl Merkezi sanayi şehri olan Kırıkkale'nin diğer ilçe ve kırsal kesimin ekonomik yapısı tarıma dayalıdır. Kırıkkale İmalat sanayinde makine sanayinde yoğunlaşma bulunmaktadır. Kamuya ait büyük işletmeler ve özelleşen TÜPRAŞ dışındaki Özel sektöre ait işletmeler ise daha çok Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerden oluşmaktadır. MKEK fabrikaları, TÜPRAŞ Rafinerisi ve Kırıkkale Organize Sanayi Bölgesi ilin ekonomik yapısında önemli yer tutar. İşçi ve memur ağırlıklı istihdam şekli ücretlere bağlı olarak ticari yaşamı da etkilemektedir.

Kırıkkale ili toplam alanı 4.630 km² dir. İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre, İl toplam alanının 308.506 hektarı tarımsal üretimde kullanılmaktadır. Başka bir deyişle tarımsal amaçlarla kullanılan arazinin toplam arazi içindeki oranı % 66'dır. Tarımda etkin olarak kullanılan araziler içinde tarla arazileri en büyük paya sahiptir.

İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùđù verilerine göre, İl sınırları içinde resmi olarak kayıtlara giren turizm kaynağı bulunmamakla birlikte, Kapulukaya Baraj Gölünde günùbirlik piknik alanları bulunmakta ve amatör su sporları yapılabilmekte; Koçubaba Mesire Alanında ise, çadır kurularak veya günùbirlik olarak orman içinde piknik yapılabilmektedir.

Mùdùrlùđümüzün Çevre ile ilgili birimleri ÇED İzin ve Denetim Şube Mùdùrlùđü ile Çevre Yönetimi Şube Mùdùrlùđünden oluşmaktadır.

ÇED İzin ve Denetim Şube Mùdùrlùđünde Şube Mùdürü, 5 Mühendis, 1 tekniker, 1 teknisyen ve 1 VHKİ olmak üzere toplam 9 personel görev yapmaktadır.

Çevre Yönetimi Şube Mùdùrlùđünde Şube Mùdürü, 1 Mühendis, 1 tekniker ve 1 teknisyen olmak üzere 4 personel görev yapmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Kırıkkale ili denizden 747 metre yükseklikte ılıman iklim kuşağında yer almaktadır. Ancak bulunduğu alanın denize uzak oluşu, günlük sıcaklık farkının bozkır olmasından dolayı değişmelere uğraması nedenlerle iklim karasallaşmaktadır. Bu yarı kurak iklim özelliğinden dolayı ilimizde yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk geçer. Yağışlar genellikle yağmur ve kar şeklindedir.

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.1' de verilmektedir.

Çizelge A.1- Hava Kalite İndeksi Karşılaştırma Tablosu

Hava Kalitesi İndeksi	SO ₂	NO ₂	CO	O ₃	PM10
	1 saatlik ortalama (µgr/m ³)	24 saatlik ortalama (µgr/m ³)	24 saatlik ortalama (µgr/m ³)	1 saatlik ortalama (µgr/m ³)	24 saatlik ortalama (µgr/m ³)
1 (çok iyi)	9	-	-	-	-
2 (iyi)	-	-	-	-	67
3 (yeterli)	-	-	-	-	-
4 (orta)	-	-	-	-	-
5 (kötü)	-	-	-	-	-
6 (çok kötü)	-	-	-	-	-

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar

İlimizde, doğalgaz çalışmaları tamamlanmış olup, şehir merkezinde konutlarda ısınma amacıyla kullanıma başlanmıştır. Sanayi tesislerinin bir kısmı da proseste doğalgaz kullanımına geçmiş bulunmaktadır. İl merkezinde ve sanayinin tamamında doğalgaz kullanımı olmadığından ısınma amaçlı ve sanayide yerli ve ithal kömürler, 4 nolu fuel-oil, LPG kullanılmaktadır. Hava kirliliği ölçümleri (SO₂ ve PM) hava kalitesi ölçüm cihazımız ile anlık olarak yapılmaktadır. İlimiz Türkiye genelinde hava kirliliği görülen iller arasında birinci derece, ikinci grup iller arasında yer almaktadır. Bu olayın en önemli nedeni, kalitesiz kömürlerin kullanılması, yanlış ve düzensiz şehirleşme, binalarda gerekli ısı yalıtımlarının yeterli olmayışı ve meteorolojik şartlardır. İlimizdeki araç sayısı 2010 yılında 45.335, 2011 yılında 47.582 iken 2012 yılında 51.846 adet araca yükselmiştir. Araç sayısındaki bu artış da egzoz emisyonları kaynaklı kirliliğin artmasında etken olmaktadır.

Çizelge A.2 – İlimizde (2012) Yılında Eysel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (ÇŞİM,2012)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
İthal kömür	İthal		7217	21,43	0,23	4,26	5,80
Yerli kömür	Yerli		5,077	22,10	0,33	3,79	5,51
Yerli kömür	Sosyal Yrd		5,077	22,10	0,33	3,79	5,51

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

Çizelge A.3- İlimizde 2012 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (Kaynak, Yıl)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.
* Veri bulunmamaktadır.

Çizelge A.4 –İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı (Kırgaz,2012)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)
Konut	42.951.324	12.313,43
Sanayi	7.326.527	12.313,43

Çizelge A.5 – İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Fueloil Miktarı (Kaynak,Yıl)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)	Toplam Kükürt (%)
Konut			
Sanayi			

* Veri bulunmamaktadır.

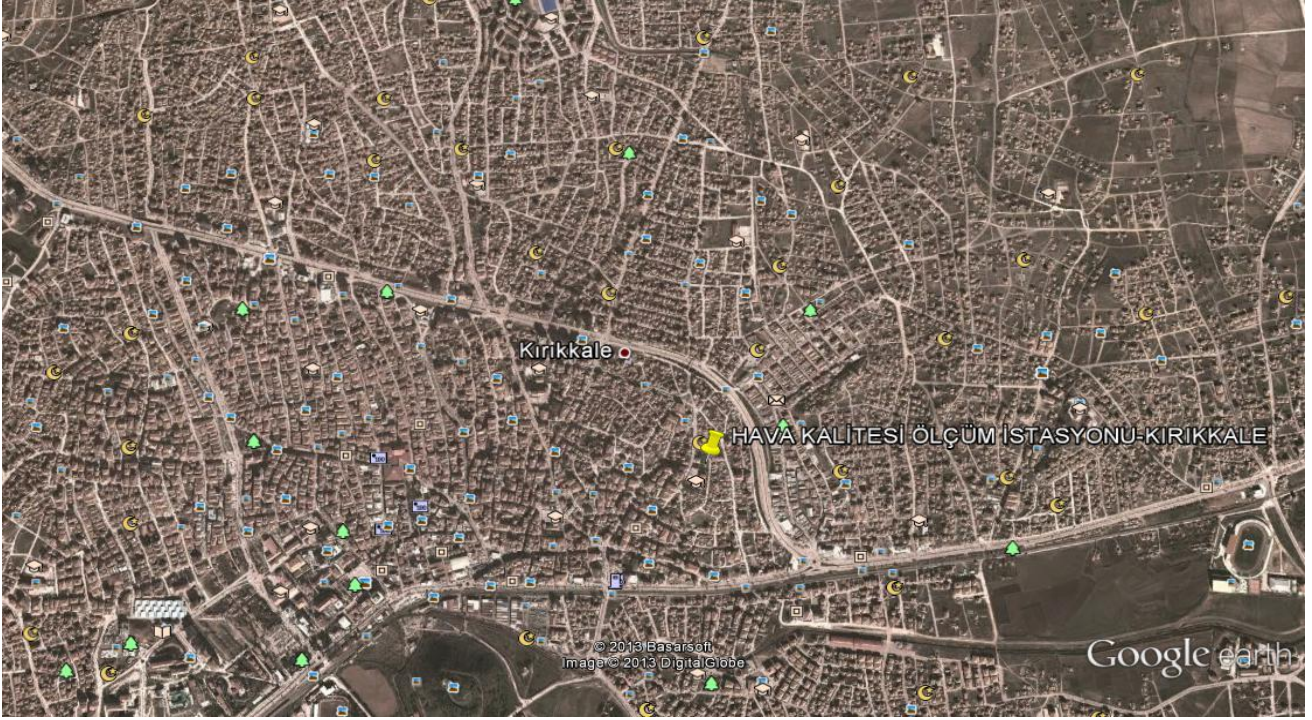
Egzoz gazı emisyonlarının kontrolüne yönelik ilimizdeki faaliyetler A.5. Bölümünde verilmektedir.

Çizelge A.6- İlimizde 2012 Yılı İldeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı (ÇŞİM, 2012)

Araç Sayısı				Toplam	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı				Toplam
Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri		Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	
30.358	1.410	2.346	17.732	51.846	-	-	-	-	32.160

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

İlde hava kirlenici emisyonlarının azaltılmasına ilişkin tedbirler İl Mahalli Çevre Kurulu Kararlarıncı belirlenmektedir. Bu kapsamda ilde kullanılabilir ve yasaklı katı-sıvı yakıtlar belirlenmiş olup ilde yakıtlara yönelik olarak denetimler gerçekleştirilmiştir. Hava kirliliğinden kaynaklanan olumsuz etkilerin giderilmesi ve iklim değişikliğine neden olan CO₂ emisyonlarının azaltımı amacıyla ilde inşa edilen çevre yolları boyunca kent içinde ve civarında ağaçlandırma ve yeşil alan çalışmaları yapılmıştır. Kış aylarında katı yakıt kullanan konut ve işyerlerinde denetimler yapılmaktadır, bunun yanında İl genelinde egzoz gazı emisyon kontrolü yapılmaktadır.

Harita A.1 – İlde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazının Yeri (Google earth,2013)

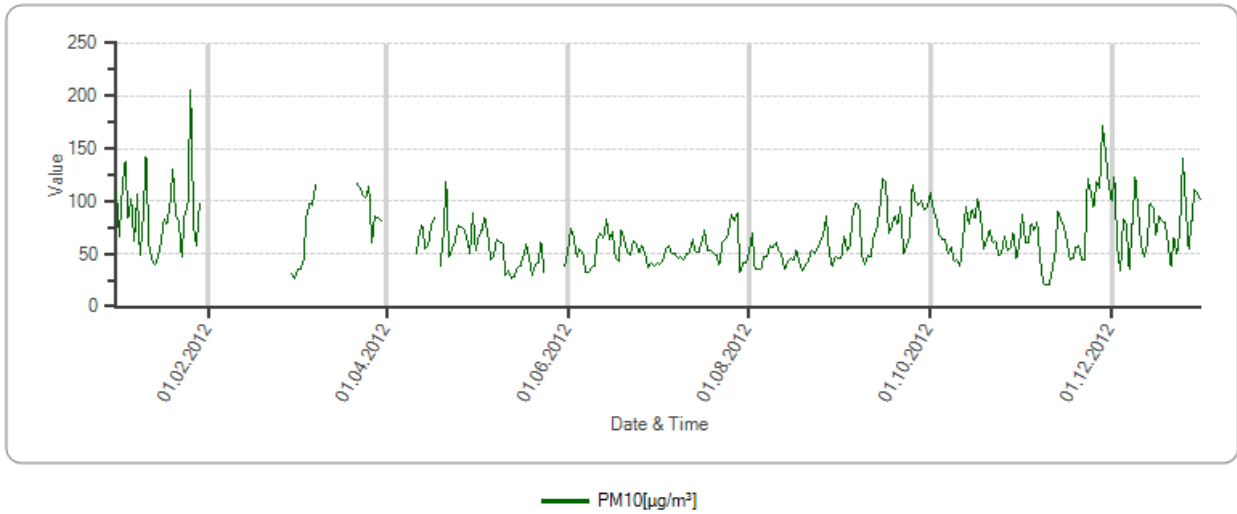
Çizelge A.7- İlimizde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler (2012)

İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM
Kurtuluş Mah.	4410472-544331	X					X

A.4. Ölçüm İstasyonları

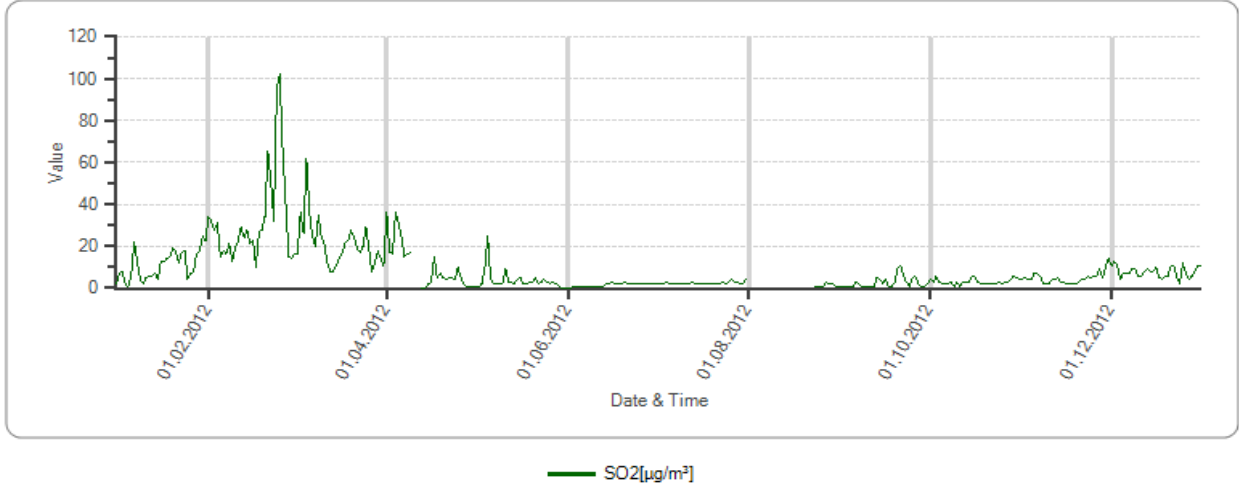
2012 yılında Hava Kalitesi parametrelerinden SO₂ parametresinde sınır değerlerin aşıldığı gün olmamıştır. PM 10 parametresinde sınır değerlerin aşıldığı gün sayısı 5 gündür.

İstasyon:KIRIKKALE Periyodik:01.01.2012 00:00 - 31.12.2012 00:00 Rapor Türü:AVG

Grafik A.1- İlimizde Kırıkkale İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği (www.havaizleme.gov.tr, 2012)

İstasyon:KIRIKKALE Periyodik:01.01.2012 00:00 - 31.12.2012 00:00 Rapor Türü:AVG

Grafik A.2- İlimizde Kırıkkale İstasyonu SO₂ Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği (www.havaizleme.gov.tr, 2012)

Çizelge A.8- İlimizde (2012) Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri (ÇŞİM,2012)

KIRIKKALE	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	11	0	87	2										
Şubat	33	0	-	0										
Mart	21	0	-	0										
Nisan														
Mayıs														
Haziran														
Temmuz														
Ağustos														
Eylül														
Ekim	7	0	67	0										
Kasım	9	0	74	2										
Aralık	11	0	79	1										
ORTALAMA	9	0	-	5										

* Sınır değerini aştığı gün sayısı

Çizelge A.9 İlimizde 2012 Yılında Hava Kirletici Gazların Ortalama Konsantrasyonları ve Sınır Değerini Aştığı Gün Sayıları (ÇŞİM, 2012)

KIRIKKALE	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	11	0	87	2										
Şubat	33	0	-	0										
Mart	21	0	-	0										
Nisan														
Mayıs														
Haziran														
Temmuz														
Ağustos														
Eylül														
Ekim	7	0	67	0										
Kasım	9	0	74	2										
Aralık	11	0	79	1										
ORTALAMA	9	0	-	5										

*AGS: Sınır değerini aştığı gün sayısı

Çizelge A.10 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği (2012) Yılında Hava Kalitesi Sınır Değerleri

SO₂: kükürtdioksit

Sınır Değeri Saptayan Kuruluş	1 saatlik ortalama sınır değer (mg/m ³)	Günlük ortalama sınır değer (mg/m ³)	Aşılmaması istenen gün sayısı (mg/m ³)	Sınır değerini aşıldığı gün sayısı	Yıllık ortalama sınır değer (mg/m ³)
AB	350	125	3		20
HKDYY	900	280	-	0	150

NO₂: azotdioksit

Sınır Değeri Saptayan Kuruluş	1 saatlik ortalama sınır değer (mg/m ³)	Günlük ortalama sınır değer (mg/m ³)	Aşılmaması istenen gün sayısı (mg/m ³)	Sınır değerini aşıldığı gün sayısı	Yıllık ortalama sınır değer (mg/m ³)
AB	200	-	18		40
HKDYY	300	300	-		68

Partikül Madde 10

Sınır Değeri Saptayan Kuruluş	Günlük ortalama sınır değer (mg/m ³)	Aşılmaması istenen gün sayısı (mg/m ³)	Sınır değerini aşıldığı gün sayısı	Yıllık ortalama sınır değer (mg/m ³)
AB	50	35		40
HKDYY	140	-	5	78

CO: karbon monoksit

Sınır Değeri Saptayan Kuruluş	Günlük ortalama sınır değer (mg/m ³)	Aşılmaması istenen gün sayısı (mg/m ³)	Sınır değerini aşıldığı gün sayısı	Yıllık ortalama sınır değer (mg/m ³)
AB	-	-		-
HKDYY	14	-		10

1 HKDYY: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği

2 HKDYY EK-1/A'da yer alan geçiş süreci limit değeri (proje yılına göre değişir).

3 HKDYY EK-1/A'da yer alan geçiş süreci limit değeri (proje yılına göre değişir).

4 HKDYY EK-1/A'da yer alan geçiş süreci limit değeri (proje yılına göre değişir).

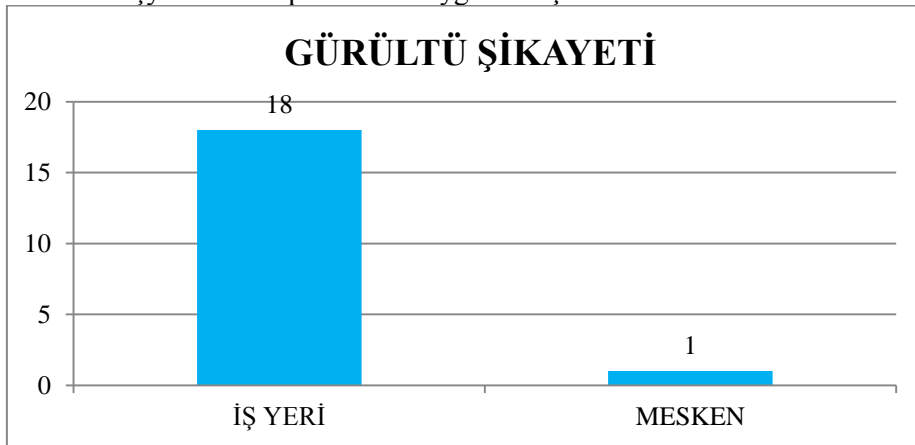
5 HKDYY EK-1/A'da yer alan geçiş süreci limit değeri (proje yılına göre değişir).

A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü

İlimizde egzoz emisyonları ölçümü yetki belgesi verilmiş 4 firma bulunmaktadır. 2012 yılında 32.160 adet aracın egzoz emisyon ölçümü yapılmıştır.

A.6. Gürültü

İlimizde 2012 yılında Müdürlüğümüzce 18 işyeri ve 1 meskenle ilgili gürültü denetimleri yapılmış olup bunlardan 1 mesken ve 1 işyerine idari para cezası uygulanmıştır.

Grafik A.3– İlimizde (2012) Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı (Çevre ve Şeh. İl Müd. 2012)

A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde bir çalışmamız bulunmamaktadır.

A.8. Sonuç ve Değerlendirme

Müdürlüğümüz denetim personeli, emniyet müdürlüğü ve jandarma ekipleriyle koordineli olarak, ilimiz merkez ve ilçelerinde Egzoz Emisyon Pul kontrolü yapmaktadır. Ayrıca, kış aylarında katı yakıtlardan kaynaklanan hava kirliliğine karşı ve şikayetlerle ilgili denetimler yapılmaktadır. İlimizde doğalgaz kullanımının artması hava kirliliğinin azalmasına katkı sağlamıştır.

Kaynak
-Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
-www.havaizleme.gov.tr

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

İl sınırlarında Kızılırmak Nehri ve Delice Irmağı olmak üzere iki önemli su kaynağı bulunmaktadır. İlimizde en önemli ve en çok kullanılan su kaynağı Kapulukaya Barajıdır.

Çizelge B.1 –İlimizin Akarsuları (DSİ,2012)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Kızılırmak	1355		68.5		İçme, kullanma, enerji
Delice		50		Kızılırmak	Tarımsal sulama

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

İlimizde bulunan sulama göletlerine ait bilgiler Çizelge B.2’de verilmiştir.

Çizelge B.2-İlimizdeki Mevcut Sulama Göletleri (DSİ 5. Bölge Müd., 2012)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Ahılıçipi Göleti	Kaya Dolgu	300.000	55	248,000	Sulama
Danacı Göleti	Homojen Dolgu	200.000	24	2012 yılında sulama yapılmadı.	Sulama
Hasandede Göleti	Kil Çekirdekli Zonlu Dolgu	2.000.000	383	467,789	Sulama

B.1.2. Yeraltı Suları

İlimizin yeraltı suyu potansiyeli aşağıda Çizelge B.3’de verilmiştir.

Çizelge B.3– İlimizin Yeraltısu Potansiyeli (DSİ 5. Bölge Müd.,2012)

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
Kılıçözü	7
Delice	7
Karahamzalı-Karakeçili	2
Kızılırmak(Bahşılı)	8
Çoruhözü	7
Sulakyurt	9
Kırıkkale İli toplam yeraltısu işletme rezervi	40

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

İlimizdeki yeraltısu seviyesi farklılıklar göstermektedir. Kuyulardan ölçülen yeraltısu seviyeleri alüvyon akiferlerde 1-10 m. arasında değişim göstermektedir. Üst üste yaşanan kurak yıllarda yeraltısu seviyesinde çoğunlukla bariz düşümler gözlenmekte ancak yağışlarla birlikte genellikle seviyeler

toparlanmaktadır. Birkaç küçük bölgenin haricinde su seviyelerinin aşırı çekim nedeniyle düştüğü bir durum söz konusu değildir.

B.1.3. Denizler

İlimizin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Yüzey ve yeraltı suları için değerlendirme 7 Nisan 2012 tarih ve 28257 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik” ve 30 Kasım 2012 tarih ve 28483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği”ne göre Çizelge B.4 doldurulmuştur.

Çizelge B.4 - İlimizde (2012) Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları (DSİ 5. Bölge Müd., 2012)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yüzey	Kızılırmak Yahşihan Köprüsü öncesi	-	-	Sulama suyu	-	15-05-00-043		Kırıkkale	36 538362E 4410581N	2,551
Yüzey	Balaban Çayı-Kızılırmak Öncesi	-	-	Sulama suyu	-	15-05-00-105		Kırıkkale	36 534623 E 4421249 N	15,208
Yüzey	Kızılırmak-Balaban Çayı öncesi	-	-	Sulama suyu	-	15-05-00-106		Kırıkkale	36 535418 E 4421263 N	2,436
Yüzey	Kızılırmak-Balaban Çayı öncesi	-	-	Sulama suyu	-	15-05-00-107		Kırıkkale	36 535792E 4422282 N	2,577
Yüzey	Kızılırmak-Kesikköprü Baraj Girişi	-	-	Sulama suyu	-	15-05-00-165		Kırıkkale	36 544750 E 4347519 N	0,252
Yüzey	Kızılırmak-Kesikköprü Baraj Çıkışı	İçme ve Kullanma Suyu	-	-	-	15-05-02-162		Kırıkkale	36 536138 E 4360748 N	0,465
Yüzey	Dilerkacı Deresi Elmadağ Göleti Çıkışı	İçme ve Kullanma Suyu	-	-	-	15-05-02-465		Kırıkkale	36 513362 E 4414116 N	0,031

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Çizelge B.5 Endüstriyel Kaynaklı Su Kullanımı

Tesisin Adı	Suyun Kaynağı	Alıcı Ortam Deşarj Koordinatı	SKKY Sektörü	Atıksu Miktarı (m ³ /yıl)
MKE Pirinç Fabrikası	Kızılırmak Nehri	Kırıkkale Belediyesi Kanalizasyon sistemi	Tablo 15.17	44.205
Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. Kırıkkale Rafinerisi	Kapulukaya Barajı	Endüstriyel: Enlem:39 Derece 44.824' K Boylam-33 Derece 28.526'D CWTP/TPP: Enlem-39 Derece 44.822'K Boylam-33 Derece 28.528'D Evsel: Enlem-39 Derece 46.863'K Boylam-33 Derece 27.731'D	Tablo 11.1, Tablo 20.1 ve 20.7, Tablo 21.1	975.643 m ³ /yıl (endüstriyel atıksu) 1.030.205 m ³ /yıl (nötralizasyon çıkışı) 73.000 m ³ /yıl (evsel atıksu)

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

İl merkezinde oluşan evsel atıksular Kızılırmak Nehrine arıtma işlemine tabi tutulmadan Kızılırmak Nehrine deşarj edilmektedir. Kırıkkale ili merkezinde oluşan evsel atıksuların arıtılması için Kırıkkale Belediyesi tarafından atıksu arıtma tesisi inşası devam etmektedir. İnşaat yaklaşık % 25 oranında tamamlanmıştır. Hali hazırda oluşan evsel atıksular 540043 D 4409404 K koordinatından Kızılırmak Nehrine deşarj edilmektedir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

İl toplam alanının 308.506 hektarı tarımsal üretimde kullanılmaktadır. Başka bir deyişle tarımsal amaçlarla kullanılan arazinin toplam arazi içindeki oranı % 66'dır. Tarımda etkin olarak kullanılan araziler içinde tarla arazileri en büyük paya sahiptir. Sulu ekilmiş arazi 26 245 ha., susuz ekilmiş arazi 280 261 ha. dır. İl genelinde 10,746 ton gübre ve 32,338 ton pestisit kullanılmıştır.

B.3.2.2. Diğer

İlimizde Kırıkkale Belediyesi bünyesinde Kırıkkale Katı Atık Belediyeler Birliğince İlimiz Bahşılı İlçesi Bedesten mevkiinde Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi kurulmuştur. Ancak Yahşihan ve Bahşılı İlçeleri dışında diğer İlçe ve Belde Belediyeleri oluşan evsel katı atıklarını vahşi depolama yapmaya devam etmektedirler.

B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

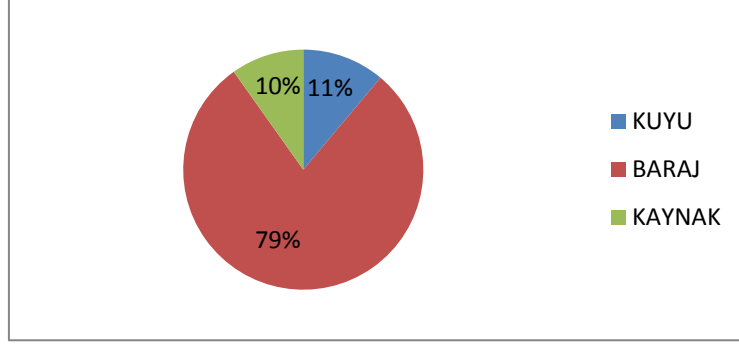
B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.4.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

DSİ tarafından enerji tesisi olarak 1989 yılında işletmeye açılan Kapulukaya Barajı elektrik enerjisi üretiminde kullanılmakta ve aynı zamanda da Kırıkkale İlinin içme ve kullanma suyunu karşılamaktadır. DSİ V. Bölge Müdürlüğü verilerine göre, Kırıkkale İli ve çevresindeki yerleşim yerlerine içme ve kullanma suyu temini amacıyla Barajdan 142,5 hm³/yıl su tahsisi yapılmıştır.

İlimizde kentsel su temini için 2010 yılı TÜİK verilerine göre; barajlardan, kuyulardan ve kaynak sularından faydalanılmaktadır. Barajlardan (Kapulukaya Barajından) 18.250.000 m³, kuyulardan 2.574.000 m³, kaynaklardan 2.275.000 m³ su temin edilmiştir.

İlimizde Kırıkkale Belediyesi tarafından işletilmekte olan bir adet içme suyu arıtma tesisi bulunmaktadır.

Grafik B.1. İlimizde(2010) Yılı Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı (TUİK,2010)

Toplam Belediye nüfusu 250.188 olup, ilde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı 23 tür. İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusu ise 246.656 dır. İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun Belediye nüfusu içindeki oranı % 99 dur. İçmesuyu arıtma tesisi ile hizmet verilen Belediye sayısı 6 dir. İçmesuyu arıtma tesisi ile hizmet verilen Belediye nüfusu 224.041 dir. İçmesuyu arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusun Belediye nüfusu içindeki oranı % 90 dır.

B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Kırıkkale İli sınırları içinde en fazla yeraltısuyu ova ve vadi alüvyonlarında bulunmaktadır. Rezervin yaklaşık % 11'i içme-kullanmaya, % 5'i sanayiye, % 11'i hayvan sulamaya ve % 57'si zirai sulamaya tahsis edilecek şekilde planlama yapılmıştır. Havza başına su ihtiyacı havzadan havzaya çok değişmekte olup, 2 m³/gün/ha ile 120 m³/gün/ha arasındadır. 2012 yılı için yeraltı suyu yıllık çekim miktarının yaklaşık bu yıl tahsis edilen kadar olduğu tahmin edilmektedir. Kapulukaya Barajından içme ve kullanma amacıyla alınan su içme suyu arıtma tesisinde kum filtreler ve reverse osmose yöntemiyle arıtma işlemine tabi tutulmaktadır.

B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

DSİ tarafından enerji tesisi olarak 1989 yılında işletmeye açılan Kapulukaya Barajı elektrik enerjisi üretiminde kullanılmakta ve aynı zamanda da Kırıkkale İlinin içme ve kullanma suyunu karşılamaktadır. DSİ V. Bölge Müdürlüğü verilerine göre, Kırıkkale İli ve çevresindeki yerleşim yerlerine içme ve kullanma suyu temini amacıyla Barajdan 142,5 hm³/yıl su tahsisi yapılmıştır.

B.4.2. Sulama

İl toplam alanınının 308.506 hektarı tarımsal üretimde kullanılmaktadır. Tarımda etkin olarak kullanılan araziler içinde tarla arazileri en büyük paya sahiptir. Sulu ekilmiş arazi 26 245 ha., susuz ekilmiş arazi 280 261 ha. dır.

B.4.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

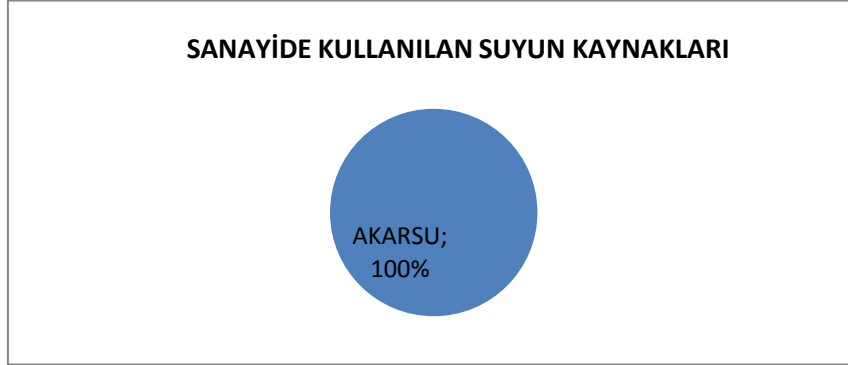
Bu konuda veri elde edilememiştir.

B.4.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Bu konuda veri elde edilememiştir.

B.4.3. Endüstriyel Su Temini

İlimizde bulunan TÜPRAŞ, Keskin Organize Sanayi Bölgesi, Makine Kimya Fabrikaları ve Kırıkkale OSB endüstriyel sularını Kızılırmak Nehrinden temin etmektedir.

Grafik B.2- İlimizde (2012) Yılında Endüstrinin Kullandığı Suyun Kaynaklara Göre Dağılımı (ÇŞİM,2012)

B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Çizelge B.6- İlimizde enerji üretimi amacıyla kurulu Kapulukaya Barajı

1- SU KAYNAĞI	
Akarsuyu	Kızılırmak Nehri
Amacı	Enerji, içme-kullanma ve sanayi suyu temini
İnşaatın (Başlama-Bitiş) Yılı	1979-1989
Yıllık Ortalama Su	2.700 hm ³
Tipi	Toprak Dolgu
Yükseklik (Talvegden)	44 m
Yüksekliği (Temelden)	61 m
Toplam Gövde Hacmi	1.56 hm ³
Aktif Hacim	136.6 hm ³
Toplam Göl Hacmi	282 hm ³
Dolusavak Proje Debisi	2.960 m ³ /s
Yıllık İçme Suyu	142.5 hm ³
Sulama Sahası	2.086 ha
Ankara'ya Su Temini (1995)	2028-2050 yıllarında 500 hm ³
Rezervuar Yüzey Alanı	1398,4 ha (2060 ha)
2- HES	
Kurulu Güç	54 MW
Firm Enerji	150 GWh/yıl
Sekonder Enerji	40 GWh/yıl
Toplam Enerji Üretimi	190 GWh/yıl

Ayrıca İlimiz Sulakyurt İlçesinde kurulu olan Reşadiye Hamzalı HES 15,61 MW gücünde enerji üretimi amaçlı olup Kızılırmak Nehri üzerindedir.

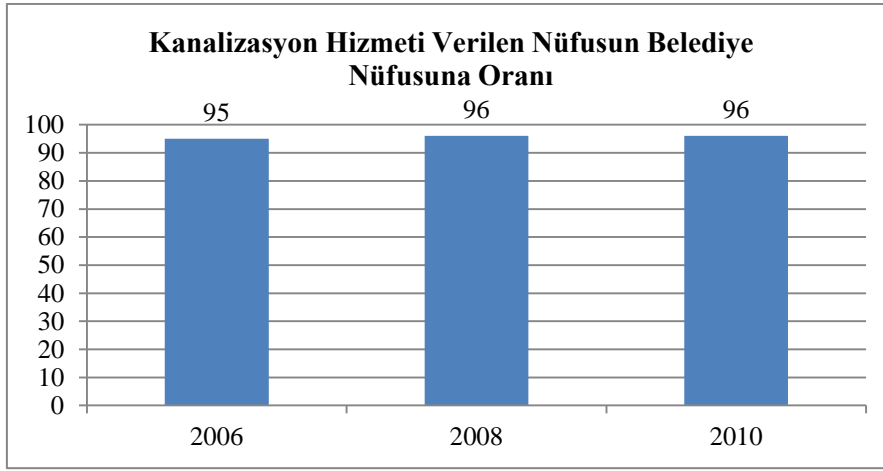
B.4.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

İlimizde Celal Bayar Parkında rekreatiyonel amaçlı olarak su kullanımı söz konusudur. Bu parkta oluşturulan suni göl ve çevresi piknik alanı olarak kullanılmaktadır.

B.5. Çevresel Altyapı

B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Hizmeti Alan Nüfus

Kentsel kanalizasyon sistemi ve bu sistem hizmeti alan nüfus 241.297 tur. 2006 yılında Kanalizasyon hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusuna oranı %95 iken bu oran 2008 ve 2010 yıllarında %96'ya yükselmiştir. İlimizde 2012 yılı itibariyle faal atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır. Ancak atıksu arıtma tesisi inşa halindedir.

Grafik B.3- İlimizde 2010 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı (TUİK)

Çizelge B.7 – İlimizde (2012)Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu(ÇŞİM, 2012)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesis/ Deniz Deşarjı Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesis Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası koordinatları	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı(ton/gün)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri						
İl Merkezi Kırıkkale		İnşa aşamasında (%25)			x							
İlçeler Karaahmetli Beldesi	x				Doğal Arıtma							

B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

İlimiz Kırıkkale OSB nin atıksu arıtma tesisi projesi 08.02.2007 tarihinde Bakanlığımız Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğünce onaylanmıştır. Atıksu arıtma tesisi faaldir.

Çizelge B.8 – İlimizdeki (2012) Yılı OSB’lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu(ÇŞİM,2012)

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
Kırıkkale	Çalışır faal	200 m ³ /gün	Kimyasal, biyolojik		Kuru dere	537200 4418635
Keskin	Yok	-	-	-	-	-

B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri

08.05.2006 tarih ve 1105 Karar No ile Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı verilen Kırıkkale Merkez ve 8 ilçe Belediyesinin katılımıyla, 21.03.2007 tarih ve 26469 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2007/11826 karar sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan, Kırıkkale Katı Atık Yönetimi Belediyeler Birliği tarafından yapılan “Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi” İlimiz Bahşılı İlçesi, Bedesten mevkiinde 28,5 hektarlık alanda kurulu bulunmaktadır. Depolama alanı 6 Lottan oluşmakta olup, halen 1 Adet lot yapılmış ve depolamaya devam edilmektedir. Depo tabanı doğal kil yapılıdır. Oluşan sızıntı suyu Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğinin 19 07 03 kodunda bulunan sızıntı suyu olup, II. Sınıf Düzenli Depolama Tesisi Lisansına sahiptir. Depolama sahası altında 2406,25 m³ kapasiteli sızıntı suyu havuzu bulunmaktadır.

B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlimizde Atıksu geri kazanımı ve tekrar kullanılmasına yönelik uygulama bulunmamaktadır.

B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

Çizelge B.9.- İlimizde (2012) Yılı Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler(ÇŞİM,2012)

	Var	Yok	Varsa Ne/Neler Olduğunu Belirtiniz
Potansiyel kirletici faaliyetler var mı?	x		Tüpraş Kırıkkale Rafinerisi, Akaryakıt Depolama ve Dolum Tesisleri, Asfalt Plent ve Emülsiyonları Tesisi

Tespit Edilmiş Kirlenmiş Sahanın Yeri	Tespit Edilmiş Kirlenmenin Nedeni	Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışma var mı?		Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışmalarda ne tür temizleme faaliyetleri* yapılıyor? (Aşağıdaki temizleme yöntemleri dikkate alınmalıdır)
		Var	Yok	
1.				
2.				
3.				
.				

*Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliği Temizleme Yöntemleri

Biyoremediasyon
Fitoremediasyon
Parsel arıtımı
Buharlaştırma
Biyo havalandırma
Elektrokinetik arıtma
Yerinde oksidasyon
Solvent ekstraksiyonu
Hava ile dağıtma (Air sparging)
Buharlaştırma
Termal arıtma
Reaktif Barrier teknolojisi
Yerinde yıkama (In-situ Flushing)

B.6.2.Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı

Arıtma çamurlarının toprakta kullanımına yönelik uygulama bulunmamaktadır.

B.6.3.Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

İlimizde bulunan Madencilik faaliyetlerinden Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği kapsamında, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten bu yana 28 faaliyet için hazırlanmış Doğaya Yeniden Kazandırma Planları değerlendirilmek üzere Müdürlüğümüze sunulmuştur.

B.6.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

İlde kullanılan gübre (bitki besin maddesi bazında), pestisit miktarları ve bunların çeşitleri Çizelge B.10, Çizelge B.11, Çizelge B.12 de verilmektedir.

Çizelge B.10 – İlimizde (2012) Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim (İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü,2012)

Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	6.820	148.661
Fosfor	3.865	
Potas	61	
TOPLAM	10.746	

Çizelge B.11- İlimizde (2012) Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb) (İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü,2012)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler		1,558	
Herbisitler		7,761	
Fungisitler		21,594	
Rodentisitler		0,0775	
Nematositler		0,00	
Akarisitler		0,65	
Kışlık ve Yazlık Yağlar		0,00	
TOPLAM		32,338	

Çizelge B.12- İlimizde (2012) Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı Birikimini Tespit Etmek Amacıyla Yapılmış Analizin Sonuçları(Kaynak, yıl)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)

İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre, İlimizde 2012 yılında topraktaki pestisit vb. tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla analiz yapılmamıştır.

B.7. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

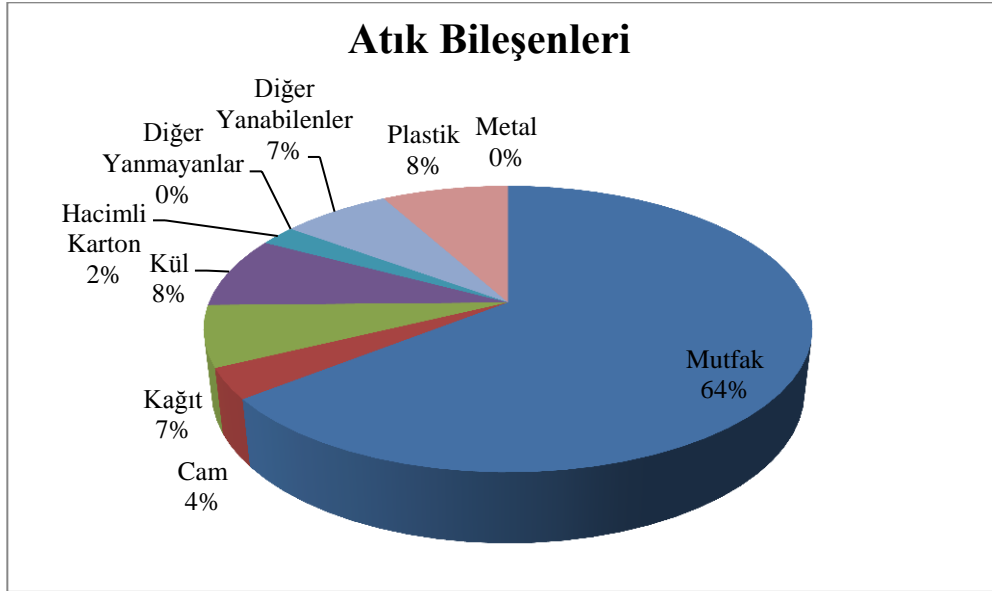
- 1- İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- 2- TÜİK
- 3- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

08.05.2006 tarih ve 1105 Karar No ile Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı verilen Kırıkkale Merkez ve 8 ilçe Belediyesinin katılımıyla, 21.03.2007 tarih ve 26469 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2007/11826 karar sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan, Kırıkkale Katı Atık Yönetimi Belediyeler Birliği tarafından yapılan “Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi” İlimiz Bahşılı İlçesi, Bedesten mevkiinde 28,5 hektarlık alanda kurulu bulunmaktadır. Depolama alanı 6 Lottan oluşmakta olup, halen 1 Adet lot yapılmış ve depolamaya devam edilmektedir. Depo tabanı doğal kil yapılıdır. Oluşan sızıntı suyu Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğinin 19 07 03 kodunda bulunan sızıntı suyu olup, II. Sınıf Düzenli Depolama Tesisi Lisansına sahiptir. Depolama sahası altında 2406,25 m³ kapasiteli sızıntı suyu havuzu bulunmaktadır. İlimizde, 2012 yılında 41000 ton evsel atık toplanmıştır. Atığın kompozisyonuna ait veri bulunmamaktadır.

Kırıkkale 2008 yılı İl Çevre Durum Raporunda Katı Atık Düzenli Depolama Tesisine kabul edilen atıktan alınan numunenin değerlendirilmesinde atık kompozisyonunun grafiği C.1’de verilmiştir. Katı atık kaynağında ayrı olarak toplanmadığından konuya ilişkin güncel bilgi bulunmamaktadır.

Grafik C.1- İlimizdeki (2008) Yılı Atık Kompozisyonu (ÇDR,2008)

Çizelge C.1 – İlimizde (2012) Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birliklerce Yönetilen Katı Atık Miktar ve Kompozisyonu (ÇŞİM,2012)

İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Geri Kazanılan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Atık Kompozisyonu (yıllık ortalama, %)					
		Yaş	Kış	Yaş	Kış	Yaş	Kış	Yaş	Kış	Organik	Kağıt	Cam	Metal	Plastik	Kül
İl Geneli															

*Veri bulunmamaktadır.

Çizelge C.2 – İlimizde (2012) Yılı İl/İlçe Belediyelerde Oluşan Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri ve Tesis Kapasiteleri(ÇŞİM, 2012)

İl/ilçe Belediye Adı	Hangi Atıklar Toplanıyor?			Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor?*			Mevcut Bertaraf Yöntemi ve Tesis Kapasitesi/Birimi				
	Evsel*	Tıbbi	Diğer (Belirtiniz)		Toplama	Taşınma	Bertaraf	Düzensiz Depolama	Düzenli Depolama	Kompost	Yakma	Diğer (Belirtiniz)
Kırıkkale	x	x		Yok	ÖS	ÖS	ÖS		X			Toplanan Tıbbi Atıklar Katı atık düz. Dep. Sahasında bulunan Tıbbi Atık Sterilizasyon tesisinde sterilizasyon işlemine tabi tutulmaktadır.
Yahşihan	x	x		Yok	B	B	B		X			
Delice	x	x		Yok	B	B	B	X				
Keskin	x	x		Yok	B	B	B	X				
Çelebi	x	x		Yok	B	B	B	X				
Karakeçili	x	x		Yok	B	B	B	X				
Sulakyurt	x	x		Yok	B	B	B	X				
Bahşılı	x	x		Yok	B	B	B		X			
Balışeyh	x	x		Yok	B	B	B	X				

* Ofis işyeri dahil.

** Belediye (B), Özel Sektör (ÖS), Belediye Şirketi (BŞ) seçeneklerinden uygun olanının sembolünü yazınız.

Çizelge C.3- İlimizde (2012.) Yılında Birliklerce Yürütülen Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf İşlemlerine İlişkin Bilgi(ÇŞİM, 2012)

Birlik adı	Hangi Atıklar Toplanıyor?			Transfer İstasyonu varsa sayısı	Mevcut Bertaraf Yöntemi ve Tesis Kapasitesi/Birimi			
	Evsel*	Tıbbi	Diğer (Belirtiniz)		Düzenli Depolama	Kompost	Yakma	Diğer (Belirtiniz)
Kırıkkale Katı Atık Yönetimi Belediyeler Birliği Başkanlığı	x	x		Yok	3.449.688,00 ton.			Toplanan Tıbbi Atıklar Katı atık düz. Dep. Sahasında bulunan Tıbbi Atık Sterilizasyon tesisinde sterilizasyon işlemine tabi tutulmaktadır.

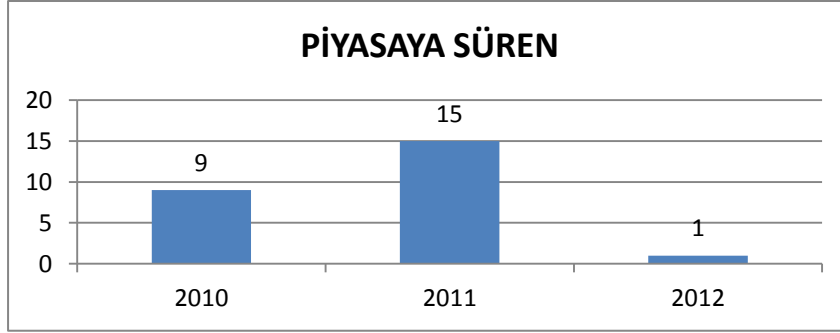
* Ofis işyeri dahil.

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

Belediyeler tarafından Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları Depolama sahası için Müdürlüğümüze yapılmış resmi bir müracaat bulunmamaktadır.

C.3. Ambalaj Atıkları

İlimizde ambalaj üreticisi bir tesis bulunmakta, yıllar itibarıyla kayıt altına alınan piyasaya süren işletmeler ise Grafik C.2 de verilmiştir.

Grafik C.2.- Kayıtlı Piyasaya Süren İşletmeler (TABS, 2012)

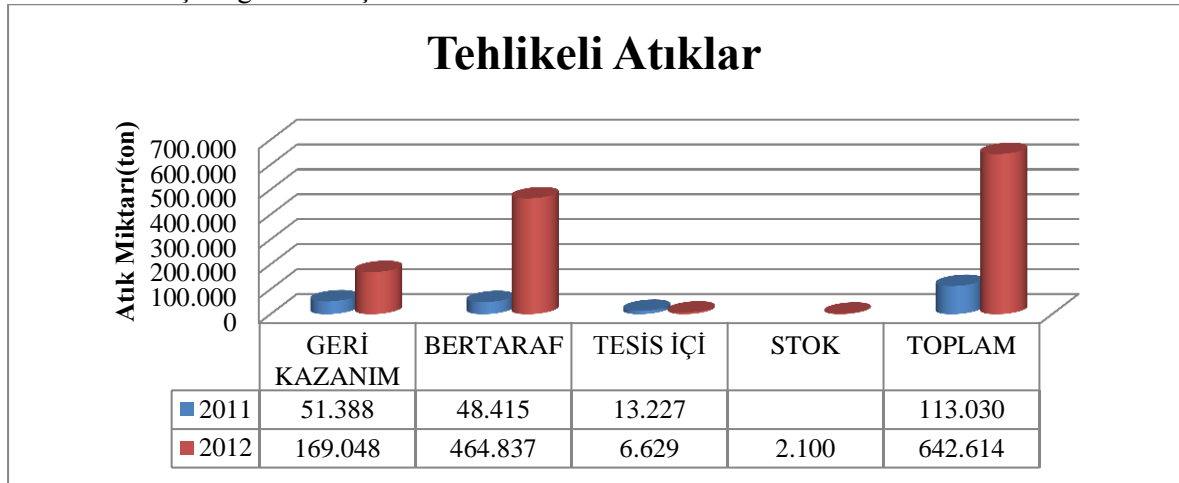
Çizelge C.4- İlimizdeki (2012) Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları(TABS, 2012)

Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik	38122	40380		170552	68444	40
Metal	0	0				
Kompozit	0	0				
Kağıt Karton	0	0		22085	2007	9
Cam	0	0		1272	0	0
Toplam	38122	40380				

C.4. Tehlikeli Atıklar

İlimizde tıbbi atık sterilizasyon tesisi olarak faaliyette bulunan bir tesise tıbbi atık sterilizasyonu konusunda lisans verilmiştir.

İldeki Tehlikeli Atık Beyan sistemine kayıtlı tesislerden elde edilen veriler doğrultusunda Grafik C.3 ve Çizelge C.5 oluşturulur.

Grafik C.3- TABS Göre İlimizdeki Tehlikeli Atık Yönetimi(TABS,2012)

Çizelge C.5 – İlimizdeki (2012) Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler (TABS,2012)

Aktivite kodu*	Atık Kodu**	(2012) Yılı						
		Atık Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
05	050103	1408.23	1407.25	99.93	R12	-	-	-
05	050106	41.160	40.66	98.78	R12	-	-	-
05	050107	21.72	21.72	100	R1	-	-	-
05	050108	31.02	31.02	100	R1	-	-	-

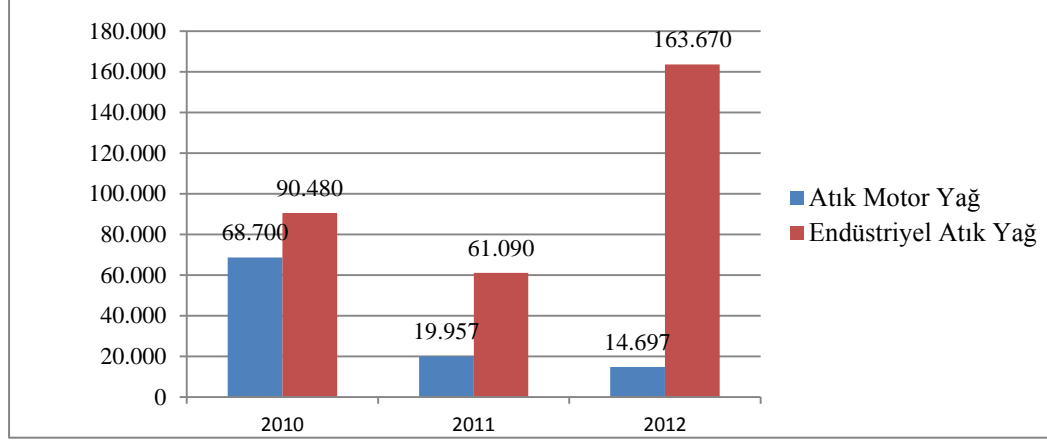
Aktivite kodu*	Atık Kodu**	(2012) Yılı						
		Atık Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
05	050109	257.38	257.38	100	R12	-	-	-
06	060101	1.82	1.82	100	R13	-	-	-
06	060311	1.15	0.8	100	R13	-	-	-
07	070311	1.32	1.32	100	R12	-	-	-
08	080111	0.146	0,046	31.5	R12	-	-	-
08	080113	12.130	8.88	73.2	R1-R12-R13	-	-	-
08	080117	0,52	0.52	100	R12	-	-	-
08	080121	3	2.72	90.66	R13	-	-	-
11	110105	0.6	-	-	R13	-	-	-
11	110198	0.32	-	-	R13	-	-	-
12	120109	14.92	9.52	63.81	R13	-	-	-
12	120120	3.201	2.28	71.22	R4	-	-	-
13	130110	1.71	1.71	100	R9	-	-	-
13	130113	4.12	4.12	100	R9-R13	-	-	-
13	130205	0.048	0.048	100	R1	-	-	-
13	130208	14.479	14.059	97.09	R1-R9-R13	-	-	-
13	130309	143.56	143.56	100	R9	-	-	-
13	130502	18.68	18.68	100	R1-R12	-	-	-
13	130506	14.28	14.28	100	R9	-	-	-
13	130701	0.05	0.05	100	R1	-	-	-
13	130703	12.95	6.65	51.35	R12	2.79	-	D10
15	150110	88.572	49.852	56.28	R1-R12-R13	-	-	-
15	150202	18.358	18.079	98.48	R1-R12-R13	-	-	-
16	160107	0.528	0.52	98.48	R13	-	-	-
16	160303	1.565	1.565	100	R13	-	-	-
16	160305	2.43	0.48	19.75	R12-R13	-	-	-
16	160506	11.280	2.28	20.21	R13	-	-	-
16	160507	2.22	-	-	R13	-	-	-
16	160601	16.3	16.3	100	R4	-	-	-
16	160602	0.195	0.195	100	R7	-	-	-
16	161105	107.04	107.04	100	R12	-	-	-
18	180104	15.222	15.222	100	R12	-	-	-
18	180110	0.001	0.001	100	R4	-	-	-
19	190205	0.33	0.1	30.3	R13	-	-	-
19	190813	0.76	0.76	100	R1	-	-	-
20	200121	1.54	1.485	96.42	R13	-	-	-
08	080317	22	-	-	-	22	100	D10
16	160403	17.625	-	-	-	17.625	100	D10
16	160807	56.96	-	-	-	56.96	100	D5
17	170507	320.98	-	-	-	320.98	100	D5
17	170601	0.62	-	-	-	0.62	100	D5
18	180103	65.63	-	-	-	65.63	100	D1-D9

* Atık Yönetiminin Genel Esasları ya da tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde tanımlanan 2 rakamlı aktivite tipini gösterir.

** Aynı yönetmeliklerde her bir aktivite için sıralanan tehlikeli atık kodu (6 rakamlı).

C.5. Atık Madeni Yağlar

İlimizde 2012 yılında 13 tesiste toplam 178.367 kg atık madeni yağ oluşmuştur. Bu atık yağın 590 kg'ı stokta, 169.048 kg'ı tesis dışında geri kazanıma gönderilerek, 2.100 kg tesis içinde depolanarak ve 6.629 kg'ı Rafineride yeniden hammadde olarak değerlendirilmiştir.

Grafik C.4 – İlimizdeki Atık Yağ Toplama Miktarları(TABS,2012)

Çizelge C.6 – İlimizdeki Atık Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Miktarları(TABS,2012)

Yıl	Geri kazanım (ton)	İlave yakıt (ton)	Nihai bertaraf (ton)
2010	157,440		-
2011	77,842		1,25
2012	177,777		-

Çizelge C.7 – İlimizdeki (2012) Yılı İçin Atık Madeni Yağlarla İlgili Veriler(TABS,2012)

Atık Madeni Yağ Üreten Resmi ve Özel Kurum/ Kuruluş Sayısı	Toplanan Atık Yağ Beyan Form Sayısı	Toplam Atık Madeni Yağ Miktarı (ton/yıl)		Atık Madeni Yağ Taşımak Üzere Lisans Alan		Geri Kazanım Tesisi		
		Atık Motor Yağ	Atık Sanayi Yağ	Toplam Firma Sayısı	Toplam Araç Sayısı	Sayısı		Yok
						Lisanslı	Lisanssız	
17	17	14,697	163,67					

Çizelge C.8 – İlimizdeki Atık Yağ Geri Kazanımı Sonucu Elde Edilen Ürün Miktarları(Kaynak, yıl)

YIL	Ürün Miktarı (Ton) (Kalıp Yağı + Harman Yağı + Jüt Yağı)
2009	
2010	
2011	
2012	

*Veri bulunmamaktadır.

C.6. Atık Pil ve Akümülatörler

Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçıları Derneği (TAP) tarafından organize edilen atık pil toplama kampanyası düzenlenmiş ve okullara pil kutuları dağıtılmış ve olumlu sonuçlar alınmıştır. 50 adet Pil Kutusu, 10 adet mavi kapak kutusu ve 2 adet oyuncak ve kitap kutusu caddelere konulmuştur.

Çizelge C.9 – İlimizde (2012) Yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler (MKE Hurda Müd., 2012)

ATIK AKÜMÜLATÖRLER							
APA Taşıyan Lisanslı Araç Sayısı	Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni Verilen		Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (ton)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri		Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
	Depo Sayısı	Kapasitesi (ton)		Sayı	Kapasite (ton/yıl)	Miktarı (ton)	%
-	2	50	32,14	-	-	24,84	77

Çizelge C.10 – İlimizde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı (Ton) (Kaynak, yıl)

	2008	2009	2010	2011	2012
Kurşun	-	-	-	-	32,14
Plastik	-	-	-	-	-
Cüruf	-	-	-	-	-
Asitli Su	-	-	-	-	-
TOPLAM	-	-	-	-	32,14

Çizelge C.11 – İlimizde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı (Kg) (Kaynak, yıl)

2009	2010	2011	2012

Çizelge C.12- İlimizde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı (Kg) (TABS,2012)

2011	2012
-	980

Çizelge C.13 – İlimizde Taşıma Lisanslı Araçların Yıllara Göre Gelişimi (Adet) (Kaynak, yıl)

2008	2009	2010	2011	2012
-	-	-	-	-

C.7. Bitkisel Atık Yağlar

İlimizde oluşan bitkisel atık yağlar Kırıkkale Belediye Başkanlığı ve Albiyobir (Alternatif Enerji ve Biyodizel Üreticileri Birliği) firması ile anlaşılarak ilimizde oluşan bitkisel atık yağlar Albiyobir tarafından toplanmaktadır. 2012 yılında 7.390 kg. Bitkisel Atık Yağ toplanmıştır.

Çizelge C.14 – İlimizde (2012) Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler(Kırıkkale Bld., 2012)

Bitkisel Atık Yağlar İçin Geçici Depolama İzni Verilen Toplam Depo		Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (ton)		Bitkisel Atık Yağ Taşımak Üzere Lisans Alan		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi	
		Kullanılmış Kızartmalık Yağ	Diğer (Belirtiniz)	Toplam Firma Sayısı	Toplam Araç Sayısı	Sayı	Kapasitesi (ton/yıl)
Sayı	Kapasitesi (ton)						
-	-	7,39		-	-	-	-

Çizelge C.15- İlimizde 2009-2012 Yılları Arasında Bitkisel Atık Yağ Taşıma Lisanslı Araç Sayısı (Kaynak, yıl)

	2009	2010	2011	2012
Lisanslı Araç Sayısı	-	-	-	-

C.8. Poliklorlu Bifeniller ve Poliklorlu Terfeniller

12 Kalıcı Organik Kirleticilerden biri olan PCB'ler bir grup aromatik klorlu bileşik olan poliklorlu bifenillere verilen genel isimdir. PCB'lerin zararlı etkileri, bu maddelerle kirletilmiş gıda ve içecekler tüketildiğinde veya bu maddeler teneffüs edildiğinde, yutulduğunda ya da deriyle temas ettiğinde ortaya çıkmaktadır. PCB'ler bertaraf veya başka herhangi bir amaçla yakıldıklarında tam

bir yanma meydana gelmezse, çok daha zararlı etkilere sahip furanlar (PCDF) ve dioksinler (PCDD) yan ürün olarak ortaya çıkmaktadır.

İlimizde, “Poliklorlu Bifenillerin (PCB) ve Poliklorlu Terfenillerin (PCT) Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında PCB ve PCB içeren madde ve ekipmanların bertarafını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren lisanslı tesis bulunmamaktadır.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

İlimiz sınırları içerisinde faaliyet gösteren işyerlerinde, kullanım dışı ömrünü tamamlamış lastiklerin yetkili firmalara teslim edilmesi hususunda bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Bu kapsamda 2012 yılında 75 ton ÖTL toplanmıştır.

Çizelge C.16 – İlimizde (2012) Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler(MKE Hurda Müd., 2012)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)								
ÖTL Geçici Depolama Alanı		Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi		Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi		Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
1	6300 m ²	-	-	-	-	-	-	-

Çizelge C.17 – İlimizde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları (ton/yıl) (ÇŞİM,2012)

	2009	2010	2011	2012
Geri Kazanım Tesisi	-	-	-	-
Çimento Fabrikası	-	-	-	-

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği” hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere),oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (emplantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Çizelge C.18 –İlimizde (2012) Yılı AEEE Toplanan ve İşlenen Miktarlar(Kaynak, yıl)

Belediyeler Tarafından Oluşturulan AEEE Getirme Merkezleri		AEEE'lerin Toplanması Amacıyla Oluşturulan Aktarma Merkezleri		Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriken AEEE Miktarı (ton)	AEEE İşleme Tesisi		İşlenen AEEE Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)	Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
-	-	-	-	-	-	-	-

C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

Çizelge C.19- İlimizde (2012) Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı(TABS, 2012)

Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri	ÖTA Geçici Depolama Alanı		ÖTA İşleme Tesisi		İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
Sayısı	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
1	-	-	1	-	-

C.12. Tehlikesiz Atıklar

“Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik” 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarından bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği mevzuatının ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır.

Yönetmelikte “atık”, “üretici”, “sahip”, “yönetim”, “toplama”, “bertaraf” ve “geri kazanım” tanımları yapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, geri kazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler için lisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atık yönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Ayrıca atık kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir.

Söz konusu 839 atık türünden 434 tanesi tehlikesiz atık özelliğindedir. Bu atıklardan tehlikeli atıklar, ambalaj ve evsel atıklar gibi atık türlerinin yönetimine ilişkin usul ve esaslar ilgili Yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak, üretimden kaynaklanan bazı tehlikesiz atıkların yönetimi boşlukta kalmıştır. Bu aşamada bazı tehlikesiz atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geri kazanım faaliyetlerinin yönetilebilmesi amacıyla Bakanlığımızca “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hazırlanmış ve 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tehlikesiz atıkların düzenli depolama faaliyetleri, 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir. Yönetmeliğin Ek-2 kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre atıklar, I. Sınıf, II. Sınıf ya da III. Sınıfı Düzenli Depolama Sahalarında bertarafı sağlanmaktadır.

Türkiye’de tehlikesiz atık statüsünde olan ve miktar olarak oldukça fazla olan demir çelik sektöründen kaynaklanan, cüruf atıkları; Termik santrallerden kaynaklanan, kül atıkları ve daha çok biyolojik arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları bu atık grubunda değerlendirilmektedir.

İlde tehlikesiz atıklar konusunda 2012 yılında GFB almış bir tesis bulunmaktadır. Tehlikesiz atık toplayan firmaların verileri Müdürlüğümüze ulaşmamaktadır. İlimizde Tehlikesiz Atık toplama-ayırma belgesi bulunan 5 işyeri bulunmaktadır.

Çizelge C.20 – İlimizdeki 2012 Yılı İçin Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikesiz Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Edilmesi İle İlgili Verileri (Kaynak, yıl)

Aktivite kodu*	Atık Kodu**	2012) Yılı						
		Atık Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Atık Yönetiminin Genel Esasları ya da Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'nde tanımlanan 2 rakamlı aktivite tipini gösterir.

** Aynı yönetmeliklerde her bir aktivite için sıralanan tehlikeli atık kodu (6 rakamlı).

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik" in Atık Listesinde; 10 02 koduyla, "**Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar**" olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır. Söz konusu atık sınıflandırılması Çizelge C.21'de gösterilmektedir.

Çizelge C.21 – Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar Listesi

ATIK KODU	ISIL İŞLEMENDE KAYNAKLANAN ATIKLAR	KATEGORİ
10 02	Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar	
10 02 01	Cüruf işleme atıkları	
10 02 02	İşlenmemiş cüruf	
10 02 07*	Tehlikeli maddeler içeren gazların arıtımı sonucu ortaya çıkan katı atıklar	M
10 02 08	10 02 07 dışında gaz arıtımı sonucu ortaya çıkan katı atıklar	
10 02 10	Haddehane tufalı	
10 02 11*	Soğutma suyunun arıtılmasından kaynaklanan yağ içerikli atıklar	M
10 02 12	10 02 11 dışındaki soğutma suyu arıtma atıkları	
10 02 13*	Gaz arıtımı sonucu oluşan ve tehlikeli maddeler içeren çamurlar ve filtre kekleri	M
10 02 14	10 02 13 dışındaki gaz arıtımı sonucu oluşan çamurlar ve filtre kekleri	
10 02 15	Diğer çamurlar ve filtre kekleri	
10 02 99	Başka bir şekilde tanımlanmamış atıklar	

Çizelge C.22 – İlimizdeki (2012) Yılı İlerdeki Demir ve Çelik Üreticileri Üretim Kapasiteleri, Cüruf ve Bertaraf Yöntemi (Kaynak, yıl)

Tesis Adı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi
Sezgin Çelik Döküm Makine İmalat Taah. San. Ve Tic. Ltd. Şti. Kırıkkale Şubesi	670	1	Tesis içi ergitme yöntemi ile yeniden kullanım
TOPLAM	670	1	

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde kömürle çalışan termik santral bulunmamaktadır.

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

İlimizde atıksu arıtma tesisi inşası devam etmektedir. Sanayi tesislerinde oluşan arıtma çamurları bertaraf tesislerine gönderilmektedir.

C.13. Tıbbi Atıklar

İlimizde oluşan Tıbbi Atıklar Katı Atık Düzenli Depolama Sahasında bulunan Tıbbi Atık Sterilizasyon tesisinde sterilizasyon işlemine tabi tutulmaktadır. Söz konusu tesis 15.03.2012 tarihinde Tıbbi Atık Sterilizasyon konulu lisans almıştır.

Çizelge C.23– (2012) Yılında İlimiz Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar(Kırıkkale Bld.,2012)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Tıbbi Atık Taşıma Aracı Sayısı *		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/gün	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesis Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Kırıkkale Belediyesi	x		x		1		0.688	-	x		x	

*Tıbbi atık taşıma aracı sayısı “adet” olarak belirtilecektir.

Çizelge C.24- İlimizdeki Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı(Kırıkkale Bld.,2012)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	205,637	168,831	150,681	132,628	48,670	251,355

C.14. Maden Atıkları

Konu ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Çizelge C.25 – Maden Atıklarının Sınıflandırılması

Atık Kodu	Madenlerin aranması, çıkarılması, işletilmesi, fiziki ve kimyasal işleme tabi tutulması sırasında ortaya çıkan atıklar	Kategori
01 01	Maden kazılarında kaynaklanan atıklar	
01 03	Metalik Minerallerin Fiziki ve Kimyasal Olarak İşlenmesinden Kaynaklanan Atıklar	
01 04	Metalik Olmayan Minerallerin Fiziki ve Kimyasal İşlemlerinden Kaynaklanan Atıklar	
01 05	Sondaj Çamurları ve Diğer Sondaj Atıkları	

İlimizde Maden Zenginleştirme tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.26– İlimizdeki (2012) Yılı Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık Miktarı (Kaynak, yıl)

Tesis Adı	İşlenen Cevherin Adı	Atık Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi	Depolama sınıfı

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

1-Kırıkkale Belediyesi

2-Çevre ve Şehircilik İl Müd.

3-TABS

Ç. KİMYASALLARIN YÖNETİMİ

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

İlimizde 2012 yılı içerisinde Büyük Endüstriyel Kaza oluşmamıştır.

Çizelge Ç.1 – İlimizdeki (2012) Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı(ÇŞİM,2012)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	14
Üst Seviye	10
TOPLAM	24

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

SEVESO kapsamında İlimizde 24 adet kuruluş mevcuttur.

Kaynak
-Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Ormanlar ve Milli Parklar

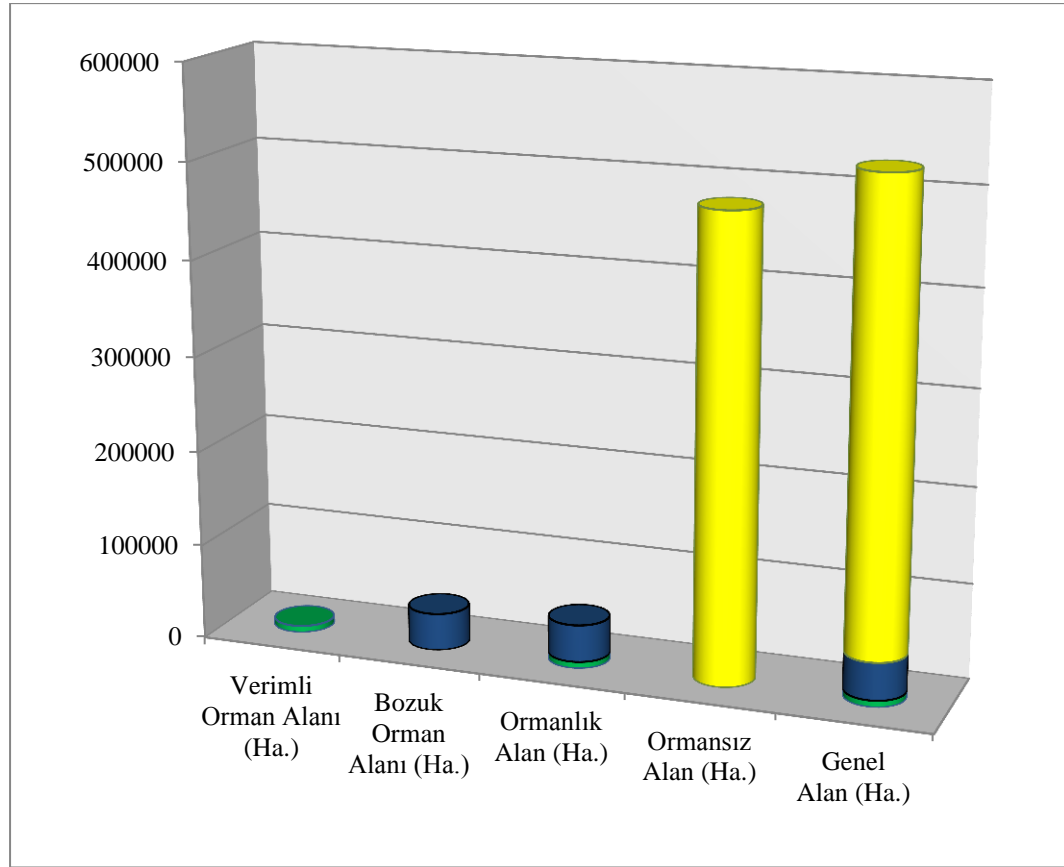
1996 - 2015 yılları için düzenlenen Amenajman Planı verilerine göre;

A- Karışık (Karaçam + Sedir + Meşe)

B- Baltalık işletme sınıflarından oluşmaktadır.

Çizelge D.1-Orman Durumu Tablosu (Orman İşl. Md., 2012)

İşletme Şefliği	Verimli Orman Alanı (Ha.)	Bozuk Orman Alanı (Ha.)	Ormanlık Alan (Ha.)	Ormansız Alan (Ha.)	Genel Alan (Ha.)
Kırıkkale	3282,0	21104,5	24386,5	283828,5	308215,0
Sulakyurt	3621,5	17904,5	21526,0	196229,5	217755,5
TOPLAM	6903,5	39009,0	45912,5	480058,0	525970,5

Grafik D.1- Mevcut Orman Durumu Grafiği (Orman İşl.Müd.2012)

Amenajman Planı yenilenmekte olup;

Kırıkkale Orman İşletme Şefliği yeni amenajman planı verilerine göre,

- 1-) Karaçam + Sedir + Ceviz (Özel Ağaçlandırma vb.) işletme sınıfı
- 2-) Karaçam + Meşe tabiat parkı

- 3-) Karaçam + Sedir + Meşe plantasyon toprak koruma işletme sınıfı
- 4-) Meşe toprak koruma işletme sınıfı
- 5-) Meşe + Karaçam + Sedir plantasyon su kaynak koruma işletme sınıfı
- 6-) Karaçam + Sedir + Meşe plantasyon estetik amaçlı yol koruma işletme sınıfı
- 7-) Meşe + Karaçam rekreasyon işletme sınıfı
- 8-) Meşe avlak alanları (koruya tahvil) işletme sınıfı
- 9-) Karaçam askeri tesis ve tatbikat alanları işletme sınıflarından oluşmaktadır.

Sulakyurt Orman İşletme Şefliği yeni amenajman planı verilerine göre,

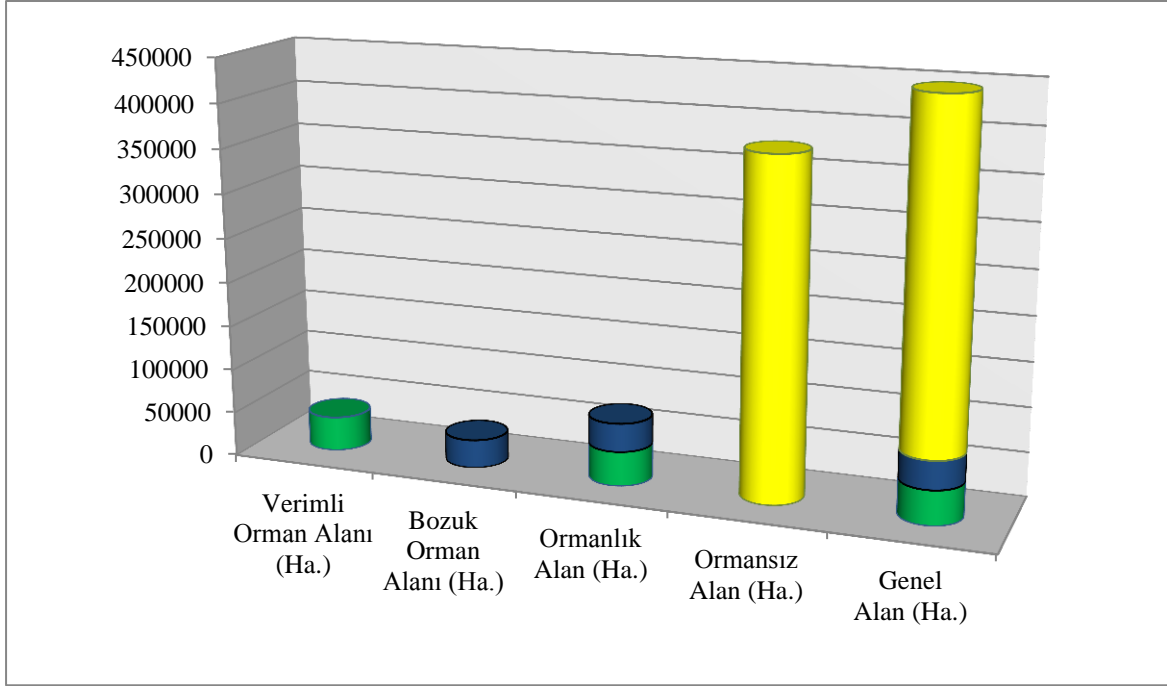
- A- Ceviz Diğer(Özel Ağaçlandırma) işletme sınıfı
- B- Karaçam + Sedir + Meşe plantasyon toprak koruma işletme sınıfı
- C- Meşe toprak koruma (koruya tahvil) işletme sınıfı
- D- Meşe + Karaçam su kaynaklarını koruma işletme sınıfı
- E- Meşe rekreasyon işletme sınıfı
- F- Meşe + Karaçam avlak alanları işletme sınıflarından oluşmaktadır.

Plan içerisindeki meşcere tiplerine göre ağaç türleri;

Karaçam, Sedir, Sarıçam, Meşe, Badem, Yalancı Akasya, Ceviz ve diğer yapraklılardır.
Yeni Amenajman Planı verilerine göre;

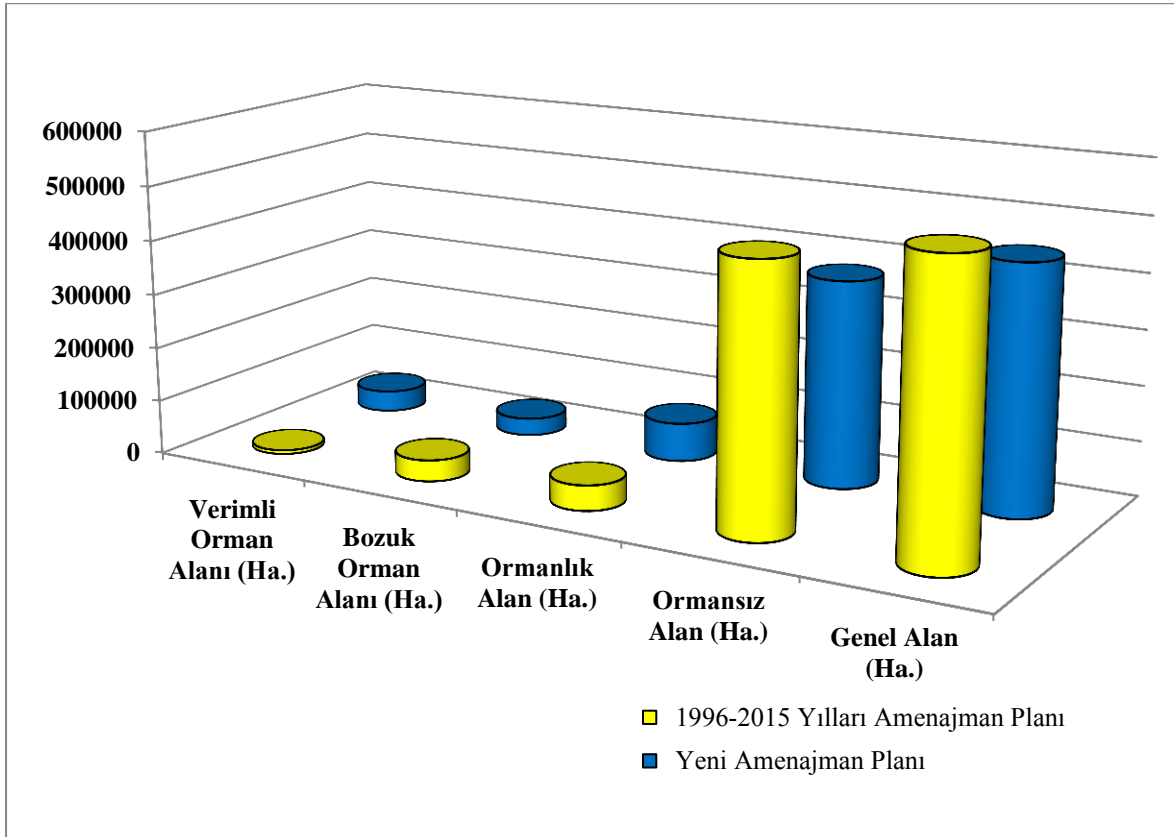
Çizelge D.2-Yeni Amenajman Planı Orman Durumu (Orman İşl.Md.,2012)

İşletme Şefliği	Verimli Orman Alanı (Ha.)	Bozuk Orman Alanı (Ha.)	Ormanlık Alan (Ha.)	Ormansız Alan (Ha.)	Genel Alan (Ha.)
Kırıkkale	25791,6	18328,9	44120,5	285778,9	329899,4
Sulakyurt	13182,1	13602,5	26784,6	90420,4	117205,0
TOPLAM	38973,7	31931,4	70905,1	376199,3	447104,4

Grafik D.2- Yeni Amenajman Planı Orman Durumu (Orman İşl.Müd.2012)

1996 -2015Amenajman Planı Verileri ve Yeni Amenajman Planı Verilerinin Karşılaştırılması

Grafik D.3-Yeni Amenajman Planı Verilerinin Karşılaştırılması

Sonuç olarak;

Verimli Orman Alanının Varlığı; yeni amenajman planı ile birlikte 6903,5 hektardan 38973,7 hektara çıkarken, genel alan içerisindeki **% 1,31'** lik payı da **% 8,71'** e çıkmıştır.

Bozuk Orman Alanının Varlığı; yeni amenajman planı ile birlikte 39009,0 hektardan 31931,4 hektara düşerken, genel alan içerisindeki **% 7,41'** lik payı da **% 7,14'** e düşmüştür.

Ormanlık Alanın Varlığı; yeni amenajman planı ile birlikte 45912,5 hektardan 70905,1 hektara çıkarken, genel alan içerisindeki **% 8,72'** lik payı da **% 15,85'** e çıkmıştır.

D.2. Çayır ve Mera

Konu ile ilgili veri edinilememiştir.

D.3. Sulak Alanlar

Onaylı sulak alan bulunmamaktadır.

D.4. Flora

Kırıkkale florasında 126 endemik tür tespit edilmiştir. Endemizm oranı %13,6'dır. Endemik bitkilerin tamamı IUCN kategorilerine göre sınıflandırılmış olup 1 adet CR, 2 adet EN, 7 adet VU, 2 adet LR (cd), 1 adet LR (nt), 113 adet LR (Ic) ve kategorisine giren endemik bitki türü bulunmaktadır.

D.5. Fauna

Omurgasız faunasından; eklembacaklılardan 109 tür, yumuşakçalardan 2 tür, halkalı solucanlardan 1 tür ve tekerlekli hayvanlardan 14 tür olmak üzere toplam 126 tür tespit edilmiştir. İlde, kelebeklere ait toplam 638 tür tespit edilmiştir. Bu türlerden 42'si Türkiye için ilk kayıttır. Omurgalı faunasından; 10 tür balık, 3 tür iki yaşamlı, 14 tür sürüngen, 61 tür kuş, 22 tür memeli tespit edilmiştir.

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

İlimiz, Bahşılı İlçesi Karaahmetli Beldesinde 107 ha. büyüklüğünde alan 29.06.2009 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Karaahmetli Tabiat Parkı ilan edilmiştir.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar

-Orman İşletme Müdürlüğü

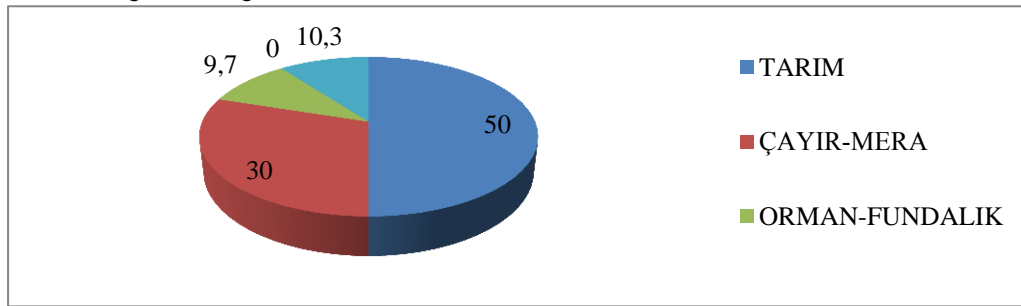
E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Çizelge E.1-Arazi Kullanım Verileri

ALAN (HA)	ARAZİ CİNSİ	% ORANI
234871	Tarıma elverişli arazi	50
142338	Çayır-Mera	30
46199	Orman-Fundalık	9,7
49805	Kullanılmayan Arazi (Taşlık-Bataklık Yollar vs.)	10,3
473213	TOPLAM	100

*DSİ V. Bölge Müdürlüğü

Grafik E.1 – İlimizin (2012) Yılı Arazi Kullanım Durumu (DSİ V. Bölge Müd.,2012)

Çizelge E.1 – (2012) Yılı İlimizin Arazilerinin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması (Kaynak, 2012)

Arazi SINIFI	Alanı (ha)	(%)
1. Sınıf Araziler	0	
2. Sınıf Araziler	169.638	
3. Sınıf Araziler	109.386	
4. Sınıf Araziler	27.482	
5. Sınıf Araziler		
6. Sınıf Araziler		
7. Sınıf Araziler		
8. Sınıf Araziler		
TOPLAM	306.506	

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu kapsamında Kırıkkale İli 1/100.000 Çevre Düzeni Planı değerlendirilmiş olup; 29.02.2008 tarih ve 1619 sayılı Mülga Çevre ve Orman Bakanlığının yazısı ile uygun görüş alınmıştır. 03.04.2008 tarih ve 4 nolu Kararı ile İl Belediye Meclisinde onaylandı. 03.07.2008 tarih ve 124 nolu karar ile İl Genel Meclisinde onaylanarak 07.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

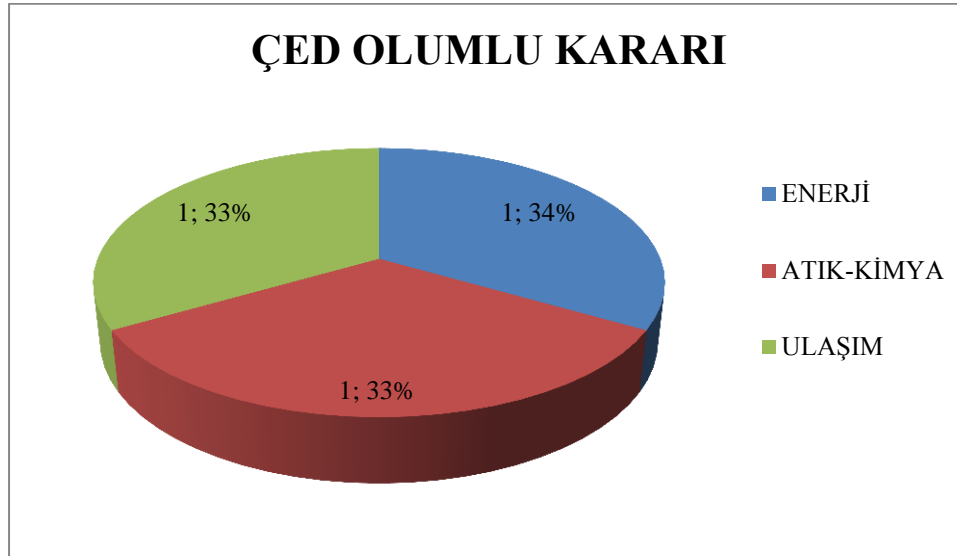
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

F.1. CED İşlemleri

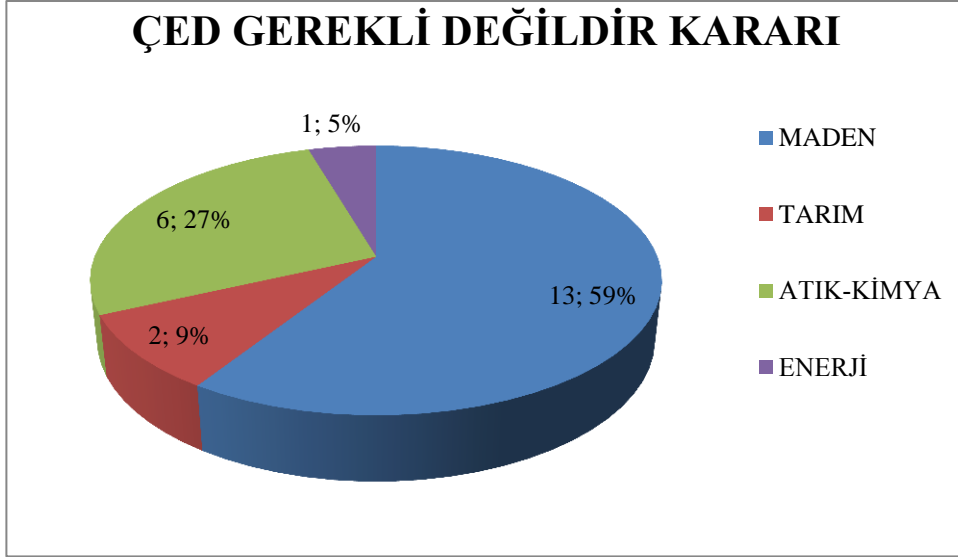
2012 Yılı içerisinde “Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği” kapsamında İl Müdürlüğümüz tarafından verilen ÇED Gereklidir ya da Gerekli Değildir Kararları, sayıları ve bunların sektörel dağılımları Çizelge F.1, Grafik F.1, Grafik F.2 de verilmiştir.

Çizelge F.1 – İlimizde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından (2012) Yılı içerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı (ÇŞİM,2012)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	13	1	-	2	6	-	-	22
ÇED Olumlu Kararı	-	1	-	-	1	1	-	3
ÇED Gereklidir	1	-	-	-	-	-	-	26

Grafik F.1 – İlimizde (2012) Yılı ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı(ÇŞİM,2012)

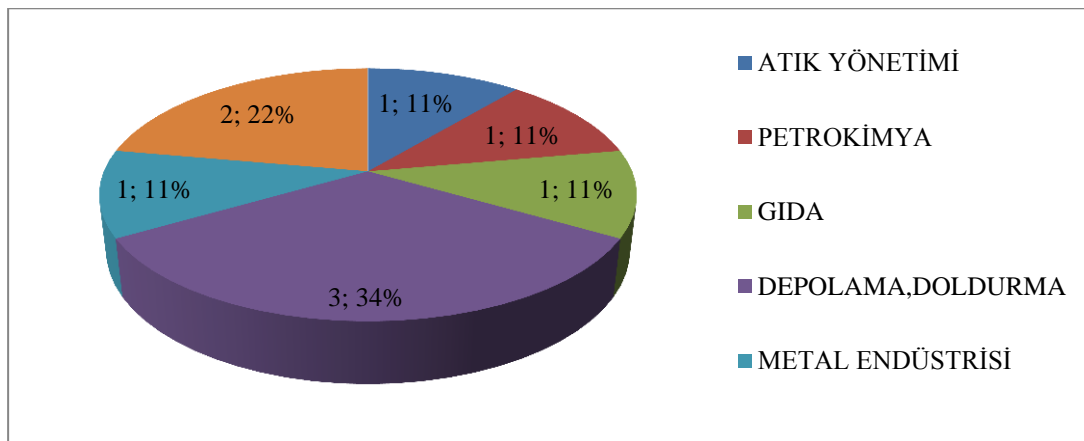

Grafik F.2 – İlimizde (2012) Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı(ÇŞİM,2012)

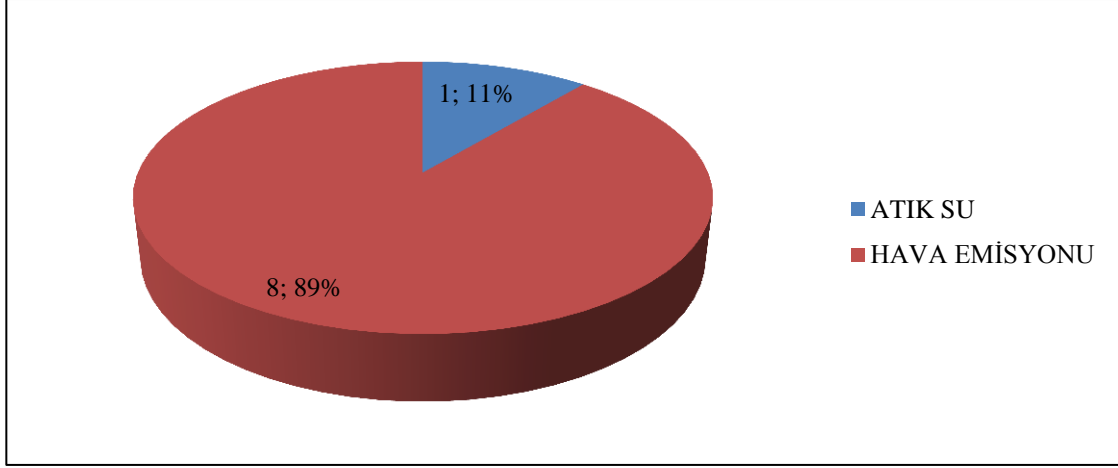
F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge F.2 – İlimizde (2012) Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları (ÇŞİM,2012)

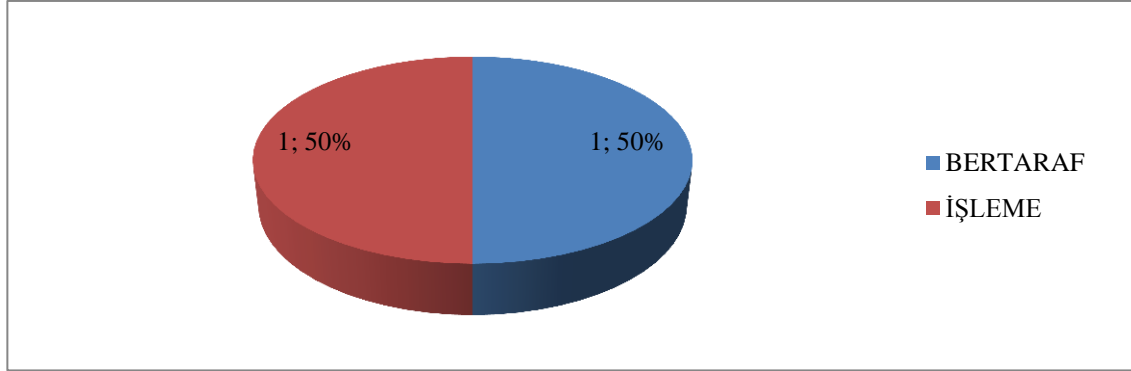
	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	2	7	9
Çevre İzini	3	6	9
Lisans	2	-	2
TOPLAM	7	13	20

Grafik F.3 – İlimizde (2012) Yılında Verilen Geçici Faaliyet Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı(ÇŞİM, 2012)

Grafik F.4 - İlimizde (2012) Yılında Verilen Çevre İzni Konuları (ÇŞİM,2012)

Grafik F.5- İlimizde (2012) Yılında Verilen Lisansların Konuları(ÇŞİM,2012)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar
-Çevre ve Şehircilik İl Müd.

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

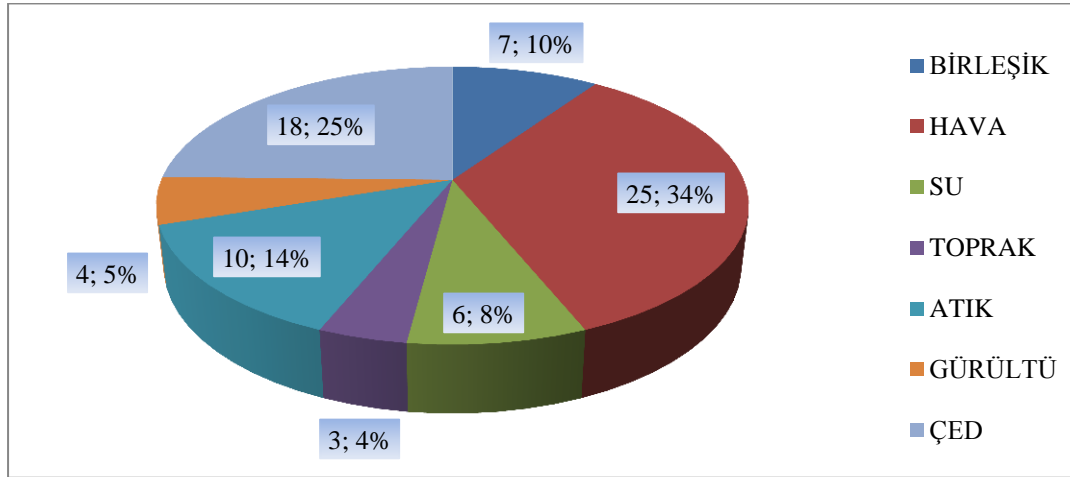
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde il müdürlüğümüz tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

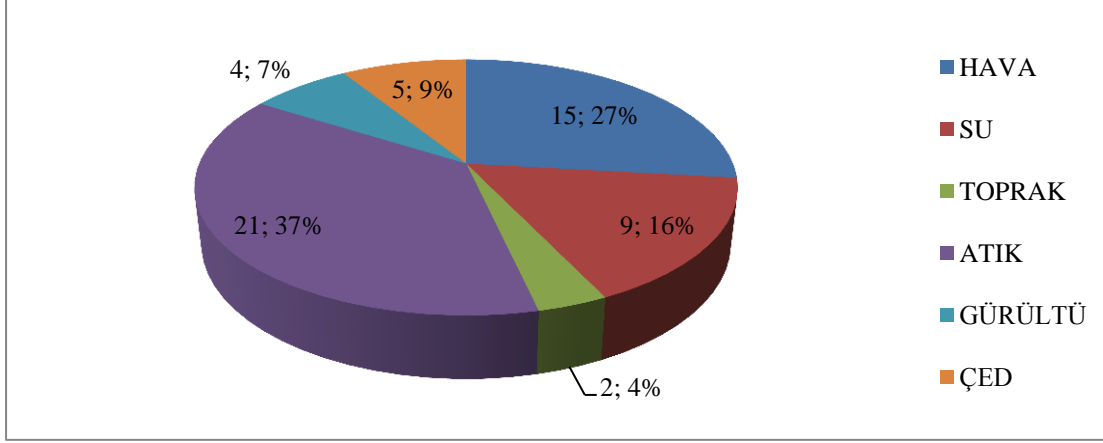
ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.1 -İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı (ÇŞİM, 2012)

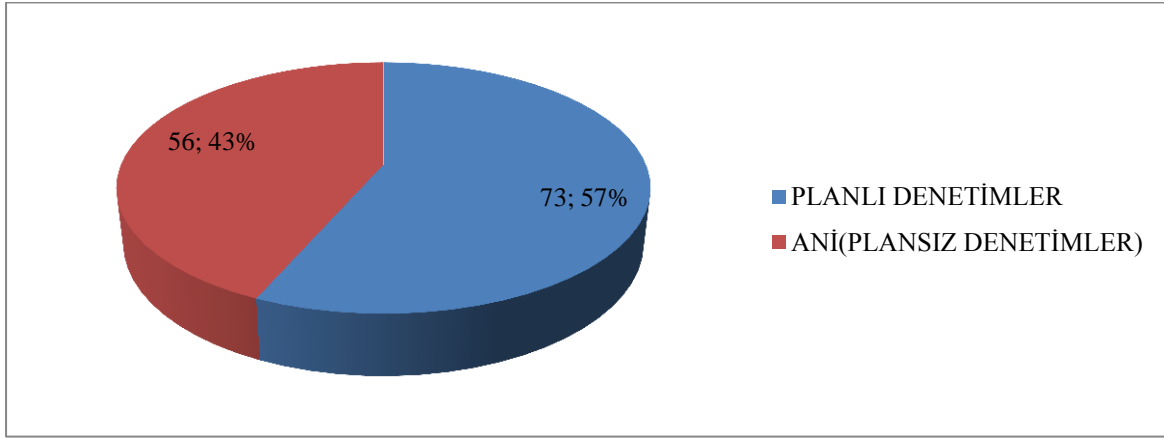
Denetimler	Birleşik	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimya-sallar	Gürültü	Derin Deniz Deşarjı	ÇED	İzin	Toplam
Planlı denetimler	7	25	6	3	10	-	4	-	18	-	73
Ani (plansız) denetimler	-	15	9	2	21	-	4	-	5	-	56
Genel toplam	7	40	15	5	31	-	8	-	23	-	129

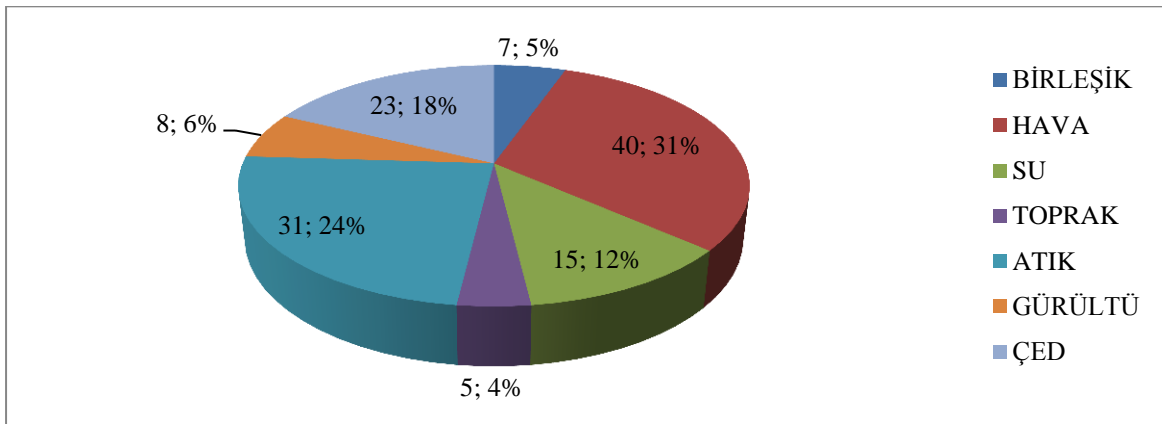
Grafik G.1 -İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Planlı Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı (ÇŞİM, 2012)

Grafik G.2 – İlimizde ÇŞİM Tarafından (2012) Yılında Gerçekleştirilen Plansız Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı(ÇŞİM,2012)

Grafik G.3– İlimizde ÇŞİM Tarafından (2012) Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani Çevre Denetimlerinin Dağılımı(ÇŞİM,2012)

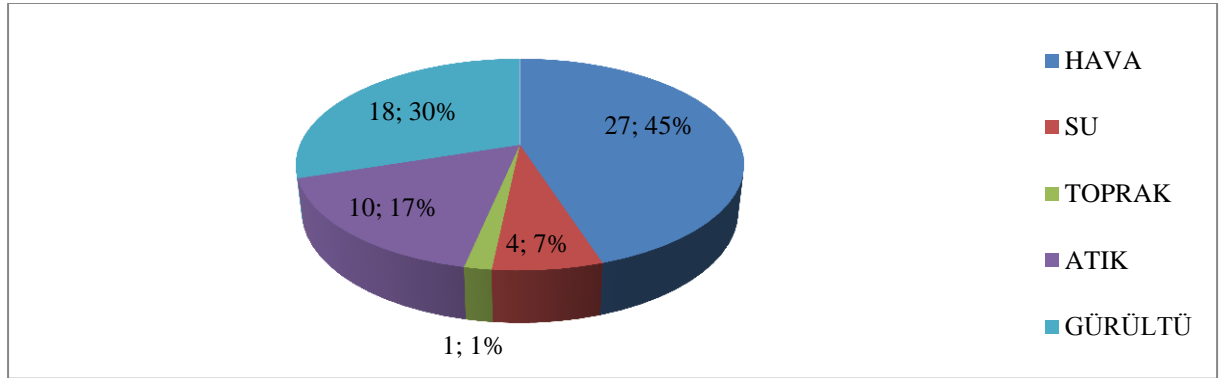

Grafik G.4– İlimizde ÇŞİM Tarafından (2012) Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı(ÇŞİM,2012)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge G.2 – İlimizde (2012) Yılında ÇŞİM'e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları (ÇŞİM, 2012)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	27	4	1	10	-	18	-	60
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	27	4	1	10	-	18	-	60
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100	-	100	-	100

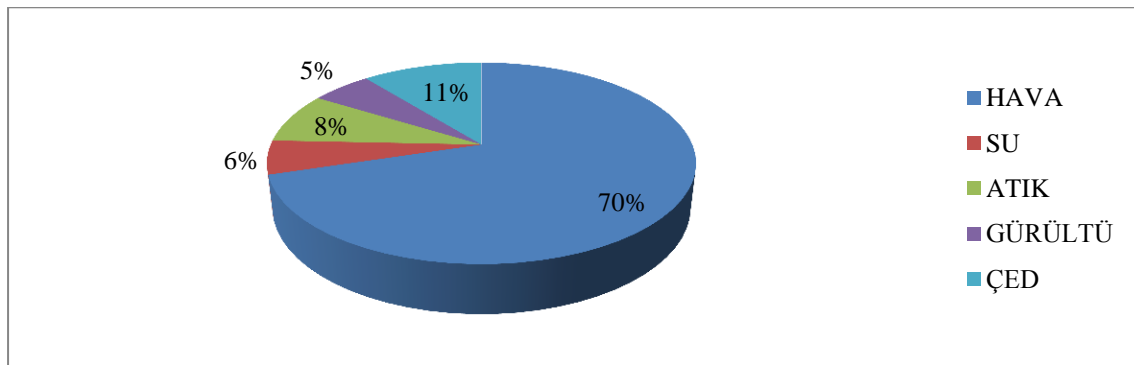

Grafik G.5 – İlimizde (2012) Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı (ÇŞİM, 2012)

G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.3 – İlimizde (2012) Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı (ÇŞİM,2012)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	7.032,9	41.685,91	-	79.392	-	6.906	28.000	-	163.016,81
Uygulanan Ceza Sayısı	26	2	-	3	-	2	4	-	37

Grafik G.6 – İlimizde (2012) Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı (ÇŞİM,2012)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlimizde Kimya sektöründe faaliyet gösteren 2 adet tesise faaliyeti durdurma kararı uygulanmıştır. ÇED Gerekli Değildir Kararı alınmadan faaliyete başlanması nedeniyle uygulanmıştır.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

Kaynaklar
-Çevre ve Şehircilik İl Müd.

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

İl Müdürlüğümüz tarafından ilimiz merkezinde bulunan farklı okullarda ve işyerlerinde çevre eğitimi konusunda, çeşitli seminerler düzenlenerek eğitim verilmiştir.

“En Temiz Köyüm” yarışması kapsamında, köylerimizin çevre konusunda yapmış olduğu çalışmalar değerlendirilerek, halk bilinçlendirilmiş, Delice İlçesi Akboğaz Köyüne ve Merkez İlçesi Kazmaca Köyüne Katılım Belgesi verilmiştir.

“En Temiz Sanayi” yarışması kapsamında Tüpraş Kırıkkale Rafinerisine katılım Belgeleri verilmiştir.

“5 Haziran Dünya Çevre Günü” Müdürlüğümüz öncülüğünde, kamu kurum ve kuruluşların katılımıyla çeşitli etkinliklerle kutlanmıştır.

I. İL BAZINDA ÇEVRESEL GÖSTERGELER

1. GENEL

1.1. NÜFUS

NÜFUS									
GÖSTERGE: Nüfus artış hızı									
TANIM: Belirli bir dönemde, İl için nüfus büyüklüğünün ortalama yıllık artışıdır.									
Kaynak: TÜİK									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990-2012 dönemi İl nüfus artış hızı (%), Nüfus yoğunluğu (kişi/km ²)									
Durum ve eğilimler;									
Veri formatı									
Yıllar	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2001	2002	2003
Nüfus (Milyon Kişi)									
Nüfus Artış Hızı (%)									
Yıllar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nüfus (Milyon Kişi)				280.234	279.325	280.834	276.647	274.992	274.727
Nüfus Artış Hızı (%0)					-3,2	5,4	- 15	-6	-1
Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012			
Nüfus Yoğunluğu	62	62	62	61	61	61			
Değerlendirme ve Sonuçlar									
<i>Türkiye’de nüfus artış hızı 1990 yılında %17 iken, 2005 yılında %12,3’e gerilemiştir. Ancak toplam nüfus artmaya devam etmiştir. 2008 yılı verilerine göre toplam nüfus 71.079.000 kişi, nüfus artış hızı ise %11,5’tir.</i>									
<i>Toplam nüfus artmaya devam etmektedir. Nüfusun kentsel alanlarda yoğunlaşması, bu alanlarda çevre üzerinde baskının artması anlamına gelmektedir.</i>									

NÜFUS				
GÖSTERGE: Kentsel nüfus oranı				
TANIM: Belirli bir tarihte kentsel alan olarak tanımlanmış 20.001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranıdır.				
Kaynak: TÜİK				
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990-2012 dönemi yıllık (1927, 1950 ve 1980 yılları da olacak şekilde) kırsal ve kentsel nüfus oranı (%), Türkiye geneli oranlarıyla karşılaştırılması				
Durum ve eğilimler:				
Veri formatı				
	Türkiye Geneli İl ve İlçe Merkezleri (%)	Türkiye Geneli Belde ve Köyler (%)	İl ve İlçe Merkezleri (%)	Belde ve Köyler (%)
1927	-	-	-	-
1950	-	-	-	-
1980	-	-	-	-
1990	-	-	-	-
2000	64,9	35,1	74,39	25,61
2009	76	24	83	17
2010	77	23	84,25	15,75
2011	77	23	85	15
(2012)	78	22	85	15
<p>İlimizin İl ve İlçe merkezleri nüfusu ile Belde ve Köylerin nüfuslarının karşılaştırılmaları yapılmıştır. İlimizin nüfusu her yıl azalarak büyük şehirlere göç vermektedir.</p> <p>Değerlendirme ve Sonuçlar Ülkemizde 1990 yılında %51,32 olan kentsel nüfus oranı 2000 yılında %59,25'e yükselmiştir. Hızlı kentleşme ile birlikte sosyal, ekonomik, demografik ve çevresel sorunlar ortaya çıkmıştır. Plansız kentleşme ve gecekondulaşma ile hizmet sunumu bakımından sorunlu kentler oluşmuş ve çevre sorunları hızla büyümüştür. Ülkemizde artan kentsel nüfus oranına paralel olarak kentlerde yaşanan çevre sorunlarının da artması olasılığı vardır.</p>				

1.2 SANAYİ

SANAYİ	
GÖSTERGE: Sanayi Bölgeleri	
TANIM: Sanayinin belli alanlarda yapılanmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını önlemek gibi amaçlarla mal ve hizmet üretim bölgeleri olarak hizmet sunmayı amaçlayan organize sanayi bölgeleri vb. sanayi bölgelerinin sayısının, toplam alanlarının ve ildeki planlı sanayileşme oranının zaman serisinde ifade edilmesidir.	
Kaynak: Sanayi İl Müdürlükleri, İl Sanayi Odası	
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde bulunan sanayi kuruluşlarının sayısı, sektörlerine göre sanayi bölgelerinin (Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri, Endüstri İhtisas Bölgesi ilan edilmiş alanlar, Büyük Sanayi Siteleri vb.) sayısı, kapasitesi, alanı (ha), OSB ve diğer sanayi alanlarında yeralan sanayi kuruluşlarının sayısının ildeki tüm sanayi kuruluşları sayısına oranı (%)	
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)	
KESKİN ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ I. ETAP	
Toplam Alan	68.2 Hektar
Toplam Parsel Sayısı	28 adet
Toplam Sanayi Parsel Sayısı	25 adet.
Tahsis Edilen Parsel Sayısı	11 adet.
Boş Sanayi Parsel Sayısı	13 adet
Üretimdeki Parsel (firma) sayısı	1 adet
Gayri faal firma sayısı	1 adet
İnşaat aşamasında firma sayısı	4 adet
İstihdam	16 kişi
KESKİN ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ II. ETAP	
Toplam Alan	84.7 Hektar
Toplam Sanayi Parsel Sayısı	58 adet
Tahsis Edilen Parsel Sayısı	1 adet
Boş Sanayi Parsel Sayısı	57 adet
Üretimdeki Parsel (firma) sayısı	1 adet
İstihdam	10 kişi
KIRIKKALE ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ DURUMU	
Toplam Büyüklüğü	150 Hektar
En Küçük Sanayi Parsel Alanı	2.500 m ²
En Büyük Sanayi Parsel Alanı	45.000 m ²

KIRIKKALE ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

NO	TOPLAMDA	150 HEKTAR
1.	Toplam Parsel Sayısı	68
2.	Sanayi Parsel Sayısı	68
3.	Tahsis Edilen Parsel Sayısı	64
4.	Boş Sanayi Parsel Sayısı	4
5.	Üretimdeki Parsel (Firma) Sayısı	39
6.	Gayri Faal Firma Sayısı	13
7.	İnşaat Aşamasında Firma Sayısı	10
8.	Proje Aşamasında Olan Firma Sayısı	2

KIRIKKALE SANAYİ SİTELERİ İSTATİSTİKİ BİLGİLERİ

Sıra No	Kooperatif Adı	Adresi	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Bir İşyerinde Çalışan Sayısı
1	Kırıkkale Yahşiha n Küçük Sanayi Sitesi	SS Yapı Kooperatifi Kooperatif Başkanlığı Başkanlık Binası Yahşiha Erenler Mah. Sanayi Sitesi	255	34	4
2	Kırıkkale Keskin Küçük Sanayi Sitesi	Keskin Küçük Sanayi Sitesi A/Blok No:12	49	29	2
TOPLAM			304	63	6

KIRIKKALE İli Faaliyet Alanı Bazında İşletme Dağılımı

Faaliyet Alanı	İşletme Sayısı
10.71 Ekmek, taze pastane ürünleri ve taze kek imalatı	25
08.12 Çakıl ve kum ocaklarının faaliyetleri; kil ve kaolin çıkarımı	12

31.09 Diğer mobilyaların imalatı	11
46.71 Katı, sıvı ve gazlı yakıtlar ile bunlarla ilgili ürünlerin toptan ticareti	9
22.23 Plastik inşaat malzemesi imalatı	9
10.61 Öğütülmüş hububat ve sebze ürünleri imalatı	8
14.19 Diğer giyim eşyalarının ve giysi aksesuarlarının imalatı	5
25.21 Merkezi ısıtma radyatörleri (elektrikli radyatörler hariç) ve sıcak su kazanları (boylerleri) imalatı	5
25.40 Silah ve mühimmat (cephane) imalatı	5
29.20 Motorlu kara taşıtları karoseri (kaporta) imalatı; treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	5
24.10 Ana demir ve çelik ürünleri ile ferro alaşımların imalatı	4
28.30 Tarım ve ormancılık makinelerinin imalatı	4
35.11 Elektrik enerjisi üretimi	3
31.02 Mutfak mobilyalarının imalatı	3
19.20 Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	3
20.59 Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kimyasal ürünlerin imalatı	3
23.63 Hazır beton imalatı	3
08.11 Süsleme ve yapı taşları ile kireç taşı, alçı taşı, tebeşir ve kayağantaşı (arduvaz-kayraktaşı) ocakçılığı	3
13.92 Giyim eşyası dışındaki tamamlanmış tekstil ürünlerinin imalatı	3
10.91 Çiftlik hayvanları için hazır yem imalatı	3
11.07 Alkolsüz içeceklerin imalatı; maden sularının ve diğer şişelenmiş suların üretimi	2
14.13 Diğer dış giyim eşyaları imalatı	2
10.72 Peksimet ve bisküvi imalatı; dayanıklı pastane ürünleri ve dayanıklı kek imalatı	2
10.39 Başka yerde sınıflandırılmamış meyve ve sebzelerin işlenmesi ve saklanması	2
10.51 Süthane işletmeciliği ve peynir imalatı	2
10.11 Etin işlenmesi ve saklanması	2
Faaliyet alanı girilmemiş	2
23.61 İnşaat amaçlı beton ürünlerin imalatı	2
22.19 Diğer kauçuk ürünleri imalatı	2
16.21 Ahşap kaplama paneli ve ağaç esaslı panel imalatı	2
16.22 Birleştirilmiş parke yer döşemelerinin imalatı	2
28.14 Diğer musluk ve valf/vana imalatı	2

10.85 Hazır yemeklerin imalatı	2
23.70 Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi	2
24.43 Kurşun, çinko ve kalay üretimi	2
24.52 Çelik dökümü	2
29.32 Motorlu kara taşıtları için diğer parça ve aksesuarların imalatı	2
25.62 Metallerin makinede işlenmesi ve şekil verilmesi	2
25.93 Tel ürünleri, zincir ve yayların imalatı	1
27.11 Elektrik motorlarının, jeneratörlerin ve transformatörlerin imalatı	1
27.12 Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları imalatı	1

27.52 Elektriksiz ev aletlerinin imalatı	1
30.99 Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ulaşım ekipmanlarının imalatı	1
31.01 Büro ve mağaza mobilyaları imalatı	1
25.11 Metal yapı ve yapı parçaları imalatı	1
24.45 Demir dışı diğer metallerin üretimi	1
24.20 Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı	1
24.34 Tellerin soğuk çekilmesi	1
28.22 Kaldırma ve taşıma ekipmanları imalatı	1
28.25 Soğutma ve havalandırma donanımlarının imalatı, evde kullanılanlar hariç	1
31.03 Yatak imalatı	1
32.30 Spor malzemeleri imalatı	1
32.40 Oyun ve oyuncak imalatı	1
32.99 Başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar	1
35.30 Buhar ve iklimlendirme temini	1
38.32 Tasnif edilmiş materyallerin geri kazanımı	1
46.77 Atık ve hurda toptan ticareti	1
71.20 Teknik test ve analiz faaliyetleri	1
81.29 Diğer temizlik faaliyetleri	1
16.23 Diğer bina doğramacılığı ve marangozluk ürünlerinin imalatı	1

20.13 Diğer inorganik temel kimyasal maddelerin imalatı	1
20.20 Haşere ilaçları ve diğer zirai-kimyasal ürünlerin imalatı	1
20.41 Sabun ve deterjan ile temizlik ve parlatici maddeler imalatı	1
20.42 Parfümlerin, kozmetiklerin ve kişisel bakım ürünlerinin imalatı	1
20.51 Patlayıcı madde imalatı	1
22.21 Plastik tabaka, levha, tüp ve profil imalatı	1
22.29 Diğer plastik ürünlerin imalatı	1
23.62 İnşaat amaçlı alçı ürünlerin imalatı	1
23.64 Toz harç imalatı	1
23.69 Beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı	1
01.11 Tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi	1
07.10 Demir cevherleri madencilięi	1
10.13 Et ve kümes hayvanları etlerinden üretilen ürünlerin imalatı	1
10.82 Kakao, çikolata ve şekerleme imalatı	1
14.14 İç giyim eşyası imalatı	1
13.30 Tekstil ürünlerinin bitirilmesi	1
13.91 Örgü (triko) veya tığ işi (kroşe) kumaşların imalatı	1

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.

SANAYİ							
GÖSTERGE: Madencilik							
TANIM: Bu gösterge, İlde yer alan farklı ruhsatlandırma grubuna göre verilen bir yılda kayıt altına alınmış maden ocakları, zenginleştirme tesisleri ve depolama alanlarının miktarının yıllara göre değişimini gösterir.							
Kaynak: İl Özel İdare, MİGEM							
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Türlerine göre maden ocağı ve tesisi sayısı, alanları (ha) ve yıllara göre değişimleri (%),							
Durum ve eğilimler; <i>(Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)</i>							
Ocak Sahibinin Adı ve Soyadı	İlçe	Köy	Mevkii	Ocağın Cinsi	Alanı m ²	Ruhsatın Başlama T.	Süre (yıl)
Ahmet UYAN	Bahşılı	Hodar	-	Kum	13553,6	03.12.201	5
IŞIKLAR Beton Beton Elemleri A.Ş.	Balışeyh	Akçakavak	Akçakavak	Kum	33782	01.08.2012	5
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>							

2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ										
GÖSTERGE: Sıcaklık										
TANIM: Gösterge, ildeki yıllık ortalama sıcaklık değışimi ve Türkiye ortalamalarıyla karşılaştırılmasını ifade etmektedir.										
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970-2012 yılları arası yıllık ortalama sıcaklık değerleri (⁰ C), Türkiye Ortalama Değerleri										
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)										
Veri formatı										
	1970	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012
Türkiye ort. sıcaklık	13,5	12,7	12,8	12,8	13,1	13,1	13,3	15,1	12,8	13,8
İlin ort. sıcaklık	13,1	12,1	11,9	12,2	12,9	12,1	13,2	14,4	12,1	12,8
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>										

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ										
GÖSTERGE: Yağış										
TANIM: Birim alana düşen ortalama yağış miktarının zaman serisinde ifade edilmesidir.										
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970-2012 yılları arası yıllık ortalama yağış miktarları (kg/m ²)										
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)										
Veri formatı										
	1970	1985	1990	1995	2000	2005	2009	2010	2011	2012
ortalama (mm)	368.3	399.5	318.4	355.2	385.7	262.7	489.4	584	391.8	475.9
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>										

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

GÖSTERGE: Deniz suyu yüzey sıcaklığı

TANIM: Bu gösterge, deniz suyu yüzey sıcaklığının 1975'ten bu yana yıllık değişimini ifade eder.

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Denize kıyısı olan iller için 1975'ten bu yana uzun yıllar ortalama deniz suyu yüzey sıcaklığı değerleri (°C)

Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)

Veri formatı	1975	2010	2011	2012
Yıllık Ortalama								

İlimizin denize kıyısı bulunmamaktadır.

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.

3.HAVA KALİTESİ

HAVA KALİTESİ

GÖSTERGE: Hava Kirleticileri

TANIM: Bu gösterge; havadaki SO₂ ve PM₁₀ konsantrasyon miktarını göstermektedir. (SO₂ yakıtların doğal olarak yapısında bulunan kükürt bileşiklerinin yanma esnasında açığa çıkmasıyla oluşan kirlenici, boğucu, rensiz ve asidik gazdır. Partikül maddeler, gaz halindeki emisyonların kimyasal dönüşümü ve yığın halinde şekillenmesi ile oluşur. 5-10 mikrometre çaplı partikül, asılı partikül olarak tanımlanır. Genel olarak heterojen karışımları içerir ve karakteristikleri bir yerden bir başka yere önemli değişiklik gösterir. Çapı 10 mikrometre altındaki partiküller maddelere PM₁₀ denir.)

Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde oluşan SO₂ ve PM₁₀ miktarları ortalamalarının yıllara göre değişimi ve yıllık olarak aşım gün sayısı değişimi (İldeki ölçüm istasyonlarının kurulma tarihinden itibaren)

Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)

AYLAR	AYLIK ORTALAMA		KVS Değerlerinin Aşıldığı Gün Sayısı (µg/m ³)	
	PM	SO ₂	SO ₂ >280	PM>140
OCAK	87	11	-	2
ŞUBAT	-	33	-	-
MART	-	21	-	-
NİSAN	-	-	-	-
MAYIS	-	-	-	-
HAZİRAN	-	-	-	-
TEMMUZ	-	-	-	-
AĞUSTOS	-	-	-	-
EYLÜL	-	-	-	-
EKİM	67	7	-	-
KASIM	74	9	-	2
ARALIK	79	11	-	1

Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizde ısınma kaynaklı emisyonlar genellikle Eylül- Ekim ayları ile birlikte başlamaktadır. 6 aylık ölçümlerde PM10 aylık ortalamayı 5 gün SO₂ ise 0 gün geçmiştir. PM10 ve SO₂ de uyarı eşikleri geçilmemiştir.

4. SU-ATIKSU

SU-ATIKSU								
GÖSTERGE: Su Kullanımı								
TANIM: Bu gösterge belediye, sulama, içme ve kullanma, sanayi olmak üzere sektörel bazda kaynaklardan çekilen toplam su miktarını gösterir.								
Kaynak: DSİ, TUİK								
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:								
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)								
Veri Formatı								
	2006		2008		2010		2012	
	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%
Toplam	34.901.443		31.331.308		43.075.979		19.489.811	
Sulama	6.718.873	19	1.641.606	5	68.229	0,001	107.987	0,005
İçme-Kullanma	28.134.000	80	26.774.000	85	23.149.000	53	19.275.000	98,89
Sanayi	48.570	0,001	2.915.702	9	368.939	0,008	106.824	0,005
Değerlendirme ve Sonuçlar. Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.								

SU-ATIKSU					
GÖSTERGE: Belediye İçme Kullanma Suyu Kaynakları					
TANIM: Belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu temin edilen baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve gölet olmak üzere çekilen suyun kaynaklarına göre oranını ifade etmektedir.					
Kaynak: TUİK					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde 1990 ve sonrasında, baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve göletlerden çekilen su miktarı, toplam çekilen su miktarı, (%)					
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)					
Veri Formatı					
Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (%)					
	Baraj	Kuyu	Kaynak	Akarsu	Göl-Gölet
2006	77	11	10	-	-
2008	81	8	9	-	-
2010	78.83	11	9	0,002	-
2012	79	11	10	-	-
Değerlendirme ve Sonuçlar. Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.					

SU-ATIKSU									
GÖSTERGE: Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Veren Belediyeler									
TANIM: Bu gösterge atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren belediye sayısını ve atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfusun yüzdelik oranını ifade eder.									
Kaynak: TUİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfus, tüm il nüfusu, oranları (%)									
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)									
Veri Formatı									
YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Veren Belediye Sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arıtma Tesisine Bağlı Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Değerlendirme ve Sonuçlar: Kırıkkale Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisi İnşaatı inşaatı devam etmektedir.									

SU-ATIKSU									
GÖSTERGE: Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayıları ve nüfusu									
TANIM: Bu gösterge 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)									
Kaynak: TUİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)									
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)									
Veri Formatı									
YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2012	
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı	13	16	18	20	20	22	19	20	
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)	81	88	90	92	95	96	96	97	
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>									

SU-ATIKSU			
GÖSTERGE: Sanayiden Kaynaklanan Atıksu ve Bertarafı			
TANIM: Bu gösterge yıllar itibariyle sanayi faaliyetlerinden kaynaklanan atıksu miktarları, atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren sanayi bölgeleri ve oluşan atıksuyun arıtılma oranını ifade eder.			
Kaynak: TUİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü			
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ildeki sanayi bölgelerinden ve diğer sanayiden kaynaklanan atıksu miktarı, arıtma tesisi sayısı ve arıtılan atıksuyun kısmının toplam atıksu miktarına oranı (%)			
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)			
Tesisin adı	Suyun Kaynağı	Atıksu Miktarı (m ³ /yıl)	AAT Türü
MKE Pirinç Fabrikası	Kızılırmak Nehri	44.205	Kimyasal
Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. Kırıkkale Rafinerisi	Kapulukaya Barajı	975.643 m ³ /yıl (endüstriyel atıksu) 1.030.205 m ³ /yıl (nötralizasyon çıkışı) 73.000 m ³ /yıl (evsel atıksu)	Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik
Kırıkkale OSB	Kızılırmak Nehri	70668	Fiziksel, Biyolojik
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>			

5. ARAZİ KULLANIMI

ARAZİ KULLANIMI							
GÖSTERGE: Arazi Kullanımı							
TANIM: Bu gösterge CORINE Arazi Örtüsü kategorilerine göre göreceli arazi örtüsü dağılımını gösterir.							
Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı							
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990, 2000 ve 2006 yılları arazi kullanımlarının miktarı (ha) ve değişim oranı (%).							
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)							
Veri Formatı							
	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ						ALANDA ARTIŞ(+) /AZALIŞ (-)
	1990		2000		2006		
Arazi Sınıfı	km²	%	km²	%	km²	%	(m²)
1. Yapay Bölgeler	86.21	1.76	91.27	1.87	92.8	1.9	+
2. Tarımsal Alanlar	3367.36	69.02	3359.73	68.87	3322.96	68.11	-
3. Orman ve Yarı Doğal Alanlar	1401.89	28.73	1399.36	28.68	1434.6	29.4	+
4. Sulak Alanlar	9.02	0.18	14.27	0.29	14.27	0.29	
5. Su Yapıları	13.65	0.27	13.50	0.27	13.5	0.27	-
TOPLAM							
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>							

6. TARIM

TARIM																								
GÖSTERGE: Kişi Başına Tarım Alanı																								
TANIM: Toplam ekilebilir tarım arazisinin, toplam nüfusa oranı olarak ifade edilir.																								
Kaynak: TÜİK																								
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Ekilebilir arazi toplamı (ha) ve toplam nüfus (kişi), kişi başına tarım arazisi (ha/kişi)																								
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)																								
<table border="1"><thead><tr><th>YILLAR</th><th>Ekilen Tarım Alanı (ha)</th><th>Toplam Nüfus (kişi)</th><th>Kişi Başına Tarım Arazisi (ha/kişi)</th></tr></thead><tbody><tr><td>2012</td><td>286694,4</td><td>274727</td><td>1,043</td></tr><tr><td>2011</td><td>297147,6</td><td>274992</td><td>1,08</td></tr><tr><td>2010</td><td>290106,9</td><td>276647</td><td>1,048</td></tr><tr><td>2009</td><td>283713,8</td><td>280834</td><td>1,01</td></tr><tr><td>2008</td><td>291711,8</td><td>279325</td><td>1,044</td></tr></tbody></table>	YILLAR	Ekilen Tarım Alanı (ha)	Toplam Nüfus (kişi)	Kişi Başına Tarım Arazisi (ha/kişi)	2012	286694,4	274727	1,043	2011	297147,6	274992	1,08	2010	290106,9	276647	1,048	2009	283713,8	280834	1,01	2008	291711,8	279325	1,044
YILLAR	Ekilen Tarım Alanı (ha)	Toplam Nüfus (kişi)	Kişi Başına Tarım Arazisi (ha/kişi)																					
2012	286694,4	274727	1,043																					
2011	297147,6	274992	1,08																					
2010	290106,9	276647	1,048																					
2009	283713,8	280834	1,01																					
2008	291711,8	279325	1,044																					
Değerlendirme ve Sonuçlar. Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.																								

TARIM																				
GÖSTERGE: Kimyasal Gübre Tüketimi																				
TANIM: Tarımsal alanlarda kullanılan gübre miktarını ve hektar başına kullanılan mineral azot, fosfor ve potas miktarını gösterir.																				
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TÜİK																				
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık toplam gübre tüketimi (ton), toplam tarımsal alan (ha), hektar başına kullanılan gübre ve mineral azot, fosfor ve potas miktarı (ton/ha)																				
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)																				
<table border="1"><thead><tr><th>Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)</th><th>Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)</th><th>İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)</th><th>Birim Arazide Kullanılan Gübre Miktarı Ton/ha.</th></tr></thead><tbody><tr><td>Azot</td><td>6.820</td><td>148.661</td><td>0,04</td></tr><tr><td>Fosfor</td><td>3.865</td><td></td><td>0,025</td></tr><tr><td>Potas</td><td>61</td><td></td><td>0</td></tr><tr><td>TOPLAM</td><td>10 746</td><td></td><td></td></tr></tbody></table>	Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)	Birim Arazide Kullanılan Gübre Miktarı Ton/ha.	Azot	6.820	148.661	0,04	Fosfor	3.865		0,025	Potas	61		0	TOPLAM	10 746		
Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)	Birim Arazide Kullanılan Gübre Miktarı Ton/ha.																	
Azot	6.820	148.661	0,04																	
Fosfor	3.865		0,025																	
Potas	61		0																	
TOPLAM	10 746																			
Değerlendirme ve Sonuçlar. Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.																				

TARIM
GÖSTERGE: Tarım İlacı Kullanımı
TANIM: Toplam tarım ilacı kullanımını (ton birimiyle aktif bileşen) ve hektar başına düşen tarım ilacı miktarıdır.
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TÜİK
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık toplam tarım ilacı tüketimi (ton), toplam tarımsal alan (ha), hektar başına düşen tarım ilacı (ton/ha)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler		1,558	
Herbisitler		7,761	
Fungisitler		21,594	
Rodentisitler		0,075	
Nematositler		0,00	
Akarisitler		0,65	
Kışlık ve Yazlık Yağlar		0,00	
TOPLAM		32,338	

Değerlendirme ve Sonuçlar. *Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.*

TARIM																																												
GÖSTERGE: Organik Tarım																																												
TANIM: Toplam kullanılan tarımsal alanın oranı olarak organik tarım alanı (organik olarak ekilen mevcut alanların ve organik tarıma geçiş sürecinde olan alanların toplamı) payıdır.																																												
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri																																												
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Organik alanların toplam alanı (ha), Toplam tarım alanına oranı (%), Türkiye toplam organik tarım alanı içerisindeki oranı (%), Organik Tarım Alanında Toplam Üretim Miktarı (ton)																																												
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)																																												
<p>Veri Formatı</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Yıllar</th> <th colspan="2">Toplam üretim</th> <th colspan="2">Üretim miktarı</th> </tr> <tr> <th>Alan (1000 ha)</th> <th>Artış* (%)</th> <th>Miktar (1000 ton)</th> <th>Artış* (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2002</td> <td></td> <td>-</td> <td></td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>2003</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2004</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2005</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2006</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>(.....)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>*Artışlar 2002 yılı baz alınarak hesaplanmıştır.</p>	Yıllar	Toplam üretim		Üretim miktarı		Alan (1000 ha)	Artış* (%)	Miktar (1000 ton)	Artış* (%)	2002		-		-	2003					2004					2005					2006					(.....)					2012				
Yıllar		Toplam üretim		Üretim miktarı																																								
	Alan (1000 ha)	Artış* (%)	Miktar (1000 ton)	Artış* (%)																																								
2002		-		-																																								
2003																																												
2004																																												
2005																																												
2006																																												
(.....)																																												
2012																																												
Değerlendirme ve Sonuçlar. Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.																																												

7. ORMAN

ORMAN																								
GÖSTERGE: Ormanlık Alanlar																								
TANIM: Orman alanlarının toplam büyüklüğünü ve yıllara göre değişimini ifade eder.																								
Kaynak: Orman Bölge Müdürlükleri																								
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki toplam orman alanı (ha), yıllık değişimi (ha/yıl), Orman vasfına göre dağılımı (%), ağaç türleri, sayıları ve oranları (sayı, %)																								
Durum ve eğilimler;																								
<table border="1"> <thead> <tr> <th>İşletme Şefliği</th> <th>Verimli Orman Alanı (Ha.)</th> <th>Bozuk Orman Alanı (Ha.)</th> <th>Ormanlık Alan (Ha.)</th> <th>Ormansız Alan (Ha.)</th> <th>Genel Alan (Ha.)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kırıkkale</td> <td>3282,0</td> <td>21104,5</td> <td>24386,5</td> <td>283828,5</td> <td>308215,0</td> </tr> <tr> <td>Sulakyurt</td> <td>3621,5</td> <td>17904,5</td> <td>21526,0</td> <td>196229,5</td> <td>217755,5</td> </tr> <tr> <td>TOPLAM</td> <td>6903,5</td> <td>39009,0</td> <td>45912,5</td> <td>480058,0</td> <td>525970,5</td> </tr> </tbody> </table>	İşletme Şefliği	Verimli Orman Alanı (Ha.)	Bozuk Orman Alanı (Ha.)	Ormanlık Alan (Ha.)	Ormansız Alan (Ha.)	Genel Alan (Ha.)	Kırıkkale	3282,0	21104,5	24386,5	283828,5	308215,0	Sulakyurt	3621,5	17904,5	21526,0	196229,5	217755,5	TOPLAM	6903,5	39009,0	45912,5	480058,0	525970,5
İşletme Şefliği	Verimli Orman Alanı (Ha.)	Bozuk Orman Alanı (Ha.)	Ormanlık Alan (Ha.)	Ormansız Alan (Ha.)	Genel Alan (Ha.)																			
Kırıkkale	3282,0	21104,5	24386,5	283828,5	308215,0																			
Sulakyurt	3621,5	17904,5	21526,0	196229,5	217755,5																			
TOPLAM	6903,5	39009,0	45912,5	480058,0	525970,5																			
Değerlendirme ve Sonuçlar. Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.																								

8. BALIKÇILIK

BALIKÇILIK											
GÖSTERGE: Balıkçılık											
TANIM: Her yıl, denizlerde avcılığı yapılan balıklar (denize kıyısı olan iller için), kabuklu deniz ürünleri ve yumuşakçalar ile iç sularda avlanan tatlı su ürünleri ile yetiştiricilik ürünleri olmak üzere üretilen balık miktarını gösterir. Üretime ilişkin veri yakalandığı zamanki ağırlığı olan canlı ağırlık ile ifade edilir.											
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri											
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Kıyı şeridi uzunluğu (km), deniz alanı ve iç su alanı (ha), Su ürünleri üretimi (bin ton) ve yıllara göre değişimi (%), Balık türlerinin dağılımı (%)											
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)											
Veri Formatı											
YILLAR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İçsu Avcılığı											
Deniz Balıkları Avcılığı											
Yetiştiricilik Ürünleri											
(birim:bin ton)											
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizin Denize kıyısı bulunmamaktadır.											

9. ALTYAPI VE ULAŞTIRMA

ALTYAPI VE ULAŞTIRMA											
GÖSTERGE: Karayolu ve Demiryolu Ağı											
TANIM: İldeki toplam karayolu (otoyollar, devlet yolları, il yolları) ve demiryolu gelişimi ve uzunluğunu ifade eder.											
Kaynak: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bölge Müdürlükleri											
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre karayolu ve demiryolu uzunlukları (km)											
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)											
Veri Formatı											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Karayolu Ağ Uzunluğu (km)	-	1876	1872	1872	1872	1905	1910	1910	1924	1925	2097
Demiryolu Ağ Uzunluğu (km)	-	93	93	93	93	93	97	97	97	97	97
Değerlendirme ve Sonuçlar. Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.											

ALTYAPI VE ULAŖTIRMA**GÖSTERGE: Motorlu Kara TaŖıtı Sayısı**

TANIM: İldeki, Otomobil (arazi taŖıtı dahil), Minibüs, Otobüs, Kamyonet, Kamyon, Motosiklet, Özel Amaçlı TaŖıtlar, Yol ve İş Makinaları ve Traktör toplamından ibaret motorlu kara taŖıt sayısını ifade eder

Kaynak: TÜİK

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre motorlu kara taŖıtı sayısı, taŖıt kategorileri ve toplam araç sayısı içerisindeki oranları (%), İldeki kişi başına düşen araç sayısı

Durum ve eğilimler;

YILLAR	Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motor bisiklet	Özel Amaçlı TaŖıt	Traktör	1000 KiŖi Başına Düşen Araç Sayısı
2012	32218	1441	730	5900	2146	3445	124	7890	117
2011	28921	1349	727	5250	2020	3360	122	7748	105
2010	25206	1427	690	4667	2019	3326	143	7451	91
2009	19866	1403	653	3966	1920	3232	142	7257	71
2008	15857	1380	622	3472	1908	3133	149	7302	57
2007	13692	1355	598	3047	1804	2523	190	6787	49
2006	12469	1282	586	2707	1647	2355	161	6704	-
2005	11347	1240	523	2387	1531	1831	144	6307	-
2004	10783	1219	449	2063	1465	1589	139	5908	-
2003	12726	1250	524	2055	1358	2136	288	6169	-

Değerlendirme ve Sonuçlar. Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.

10. ATIK

ATIK
GÖSTERGE: Belediyeler Tarafından ya da Belediye Adına Toplanan Atık ve Bertarafı
TANIM: Bu gösterge, il içinde, belediyeler tarafından ya da belediyeler adına toplanan katı atıkların miktarı ve düzenli depolama oranını ifade eder. Belediye atıklarının en önemli miktarı haneler tarafından üretilen atıklardır. Ayrıca alım-satım ve ticaret kuruluşları, ofis binaları, kurum ve küçük işyeri atıklarını da kapsamaktadır
Kaynak: TÜİK
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık olarak belediyelerce ya da belediye adına toplanan katı atıklar (Ton), Düzenli Depolanan Katı Atık Miktarı (ton) ve oranı (%)
Durum ve eğilimler; <i>(Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)</i> İlimizde, 2012 yılında İl Merkezi, Yahşihan ve Bahşılı ilçelerinden toplam 41.000 ton evsel atık toplanmış olup tamamı Katı Atık Düzenli Depolama tesisinde bertaraf edilmektedir.
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

ATIK
GÖSTERGE: Katı Atıkların Düzenli Depolanması
TANIM: İldeki katı atık tesisi sayısı ve hizmet verilen nüfus oranını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki katı atık tesis sayısı, katı atık düzenli depolama hizmeti veren belediye sayısı ve nüfus, hizmet verilen nüfusun tüm il nüfusuna oranı (%)
Durum ve eğilimler; İlimizde 1 adet Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi mevcut olup katı atıklarını Katı Atık Düzenli Depolama Tesisine gönderen belediye sayısı 3 tür. Atık hizmeti verilen nüfusun toplam nüfus içindeki oranı % 66 dır.
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

ATIK
GÖSTERGE: Tıbbi Atıklar
TANIM: İl için, Ayrı olarak toplanan tıbbi atık miktarlarının yıllık olarak belirtilmesi ve toplanan tıbbi atıkların bertaraf yöntemlerinin oransal olarak ifade edilmesidir
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Toplanan tıbbi atık miktarı (ton), yöntemlerine göre bertaraf oranları (%) ve bertaraf tesisi sayısı
Durum ve eğilimler; İlimizde Katı Atık Düzenli Depolama sahası içerisinde 1 adet Tıbbi Atık Sterilizasyon tesisi bulunmakta olup, İlimiz sağlık kuruluşları ve Çankırı İli sağlık kuruluşlarının tıbbi atıkları tıbbi atık sterilizasyon tesisinde sterilizasyona tabi tutularak atıklar katı atığa dönüştürülmek suretiyle katı atık düzenli depolama sahasında bertaraf edilmektedir.
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

ATIK
GÖSTERGE: Atık Yağlar
TANIM: İl içinde toplanan atık yağların miktarını ve geri kazanım ya da bertaraf oranlarını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle ilde toplanan atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)
Durum ve eğilimler; 2012 yılında 13 tesiste toplam 178 367 kg atık madeni yağ oluşmuştur. Bu atık yağın 590 kg'ı stokta, 169 048 kg'ı tesis dışında geri kazanıma gönderilerek, 2100 kg tesis içinde depolanarak ve 6629 kg'ı Rafineride yeniden hammadde olarak değerlendirilmiştir. % 99 oranında geri kazanım tesislerine gönderilmiştir.
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

ATIK
GÖSTERGE: Bitkisel Atık Yağlar
TANIM: İl içinde toplanan bitkisel atık yağların miktarını ve geri kazanım-bertaraf oranlarını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle ilde toplanan bitkisel atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)
Durum ve eğilimler; 2012 yılında 7,39 ton kullanılmış kızartmalık yağ olarak Bitkisel Atık Yağ toplanmıştır.
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

ATIK																																																	
GÖSTERGE: Ambalaj Atıkları																																																	
TANIM: İl içerisinde oluşan ambalaj atıklarının miktarlarını ve geri kazanımına ilişkin bilgileri içerir.																																																	
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																																																	
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre; Üretilen toplam ambalaj atık miktarı ve ambalaj cinsi (ton), geri kazanılan toplam ambalaj atık miktarı (ton), piyasaya sürülen ambalaj miktarı (ton), hedeflenen geri kazanım oranları (%), geri kazanılması gereken miktar (ton), kayıtlı ekonomik tesis sayısı ve lisanslı tesisi sayısı																																																	
Durum ve eğilimler;																																																	
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Ambalaj Cinsi</th> <th>Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)</th> <th>Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)</th> <th>Geri Kazanım Oranları (%)</th> <th>Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)</th> <th>Geri Kazanılan Miktar (kg)</th> <th>Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Plastik</td> <td>38122</td> <td>40380</td> <td></td> <td>170552</td> <td>68444</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>Metal</td> <td>0</td> <td>0</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kompozit</td> <td>0</td> <td>0</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kağıt Karton</td> <td>0</td> <td>0</td> <td></td> <td>22085</td> <td>2007</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Cam</td> <td>0</td> <td>0</td> <td></td> <td>1272</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Toplam</td> <td>38122</td> <td>40380</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)	Plastik	38122	40380		170552	68444	40	Metal	0	0					Kompozit	0	0					Kağıt Karton	0	0		22085	2007	9	Cam	0	0		1272	0	0	Toplam	38122	40380				
Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)																																											
Plastik	38122	40380		170552	68444	40																																											
Metal	0	0																																															
Kompozit	0	0																																															
Kağıt Karton	0	0		22085	2007	9																																											
Cam	0	0		1272	0	0																																											
Toplam	38122	40380																																															
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>																																																	

ATIK
GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Lastikler
TANIM: Ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları, geri kazanım tesisleri ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları ve geri kazanım tesislerinde ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarları (ton)
Durum ve eğilimler;
Kırıkkale Belediyesi verilerine göre; 2012 yılında 75 ton ÖTL toplanmıştır.
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

ATIK
GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Araçlar
TANIM: İl genelinde yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısını vb. bilgileri ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısı
Durum ve eğilimler; <i>Veri bulunmamaktadır.</i>
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

ATIK
Atık Elektrikli -Elektronik Eşyalar
TANIM: Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları ve işleme tesis sayılarını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarı (ton) ve işleme tesis sayısı
Durum ve eğilimler; Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama ve işleme tesisi 2012 yılı itibarıyla bulunmamaktadır.
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

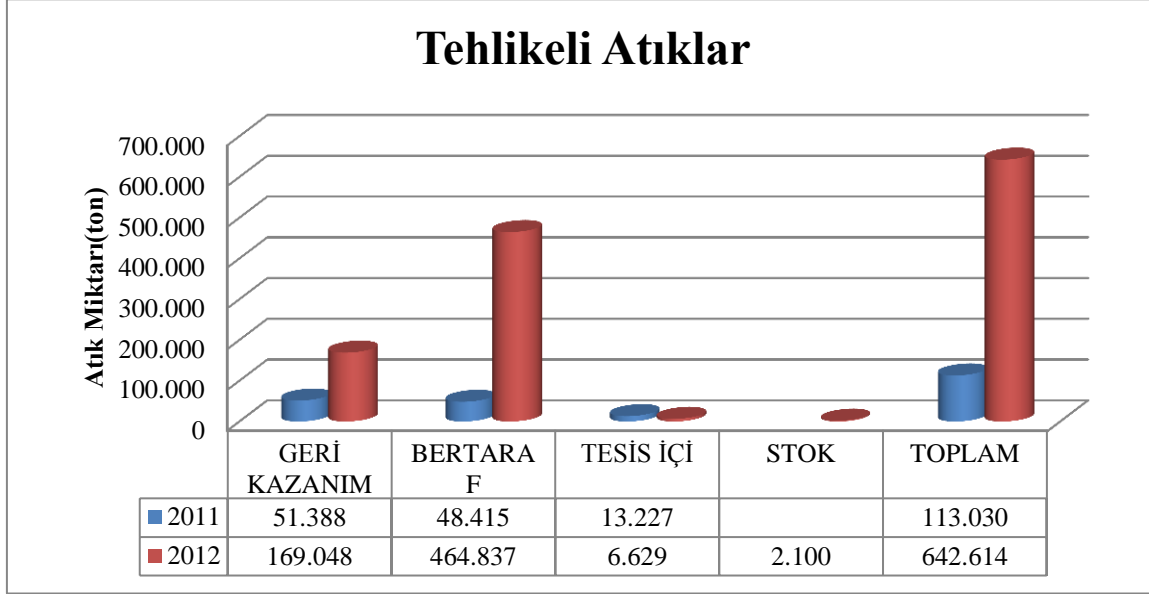
ATIK
Maden Atıkları
TANIM: İl genelinde, cevher tiplerine göre, zenginleştirme tesisi sayısı ve zenginleştirme proses atıklarının dağılımını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle cevher tiplerine göre zenginleştirme tesisi sayısı, zenginleştirme proses atıkları miktarları (ton)
Durum ve eğilimler; <i>Veri bulunmamaktadır.</i>
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

ATIK**Tehlikeli Atıklar**

TANIM: İl genelinde, yıllar itibariyle toplanan tehlikeli atıkların miktarı ile geri kazanımı, yakma ve nihai bertaraf edilenlerin miktarlarını ifade eder.

Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl içinde toplanan tehlikeli atıkların miktarı (ton), ara depolama geri kazanım, yakma ve nihai bertaraf miktarları (ton) ve geri kazanım türlerine göre oranları (%)

Durum ve eğilimler;

Değerlendirme ve Sonuçlar. Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.

11.TURİZM

TURİZM
Yabancı Turist Sayıları
TANIM: Bu gösterge, il düzeyinde bir yılda giriş çıkış yapan yerli ve yabancı turist sayısının yıllara göre değişimini ifade eder
Kaynak: TÜİK, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl düzeyinde 2000 yılı ve sonrasındaki yıllarda giriş yapan yerli ziyaretçi sayısı (kişi), yabancı ziyaretçi sayısı, bu sayıların yıllara göre değişimi (%), bir önceki yıl için ziyaretçi sayısının aylara göre dağılımı
Durum ve eğilimler; (Şekil, çizelge ya da grafik yer alır)
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

TURİZM
Mavi Bayrak Uygulamaları
TANIM: (Denize Kıyısı Olan İller İçin) Gerekli standartları taşıyan nitelikli plaj ve marinalara verilen uluslararası bir çevre ödülü olan mavi bayrağın, Türkiye’de 1997 yılından itibaren verildiği plaj ve marinaların yıllar itibari ile toplam sayılarının belirtilmesidir.
Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle, mavi bayrak almaya hak kazanmış plaj ve marina sayıları
Durum ve eğilimler; İlimizin Denize kıyısı bulunmamaktadır.
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

2012 YILINA AİT İL ÇEVRE SORUNLARI VE ÖNCELİKLERİ ANKET FORMU

BÖLÜM I. HAVA KİRLİLİĞİ

I.1. Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırma

Hava Kalitesi İndeksi	SO ₂	NO ₂	CO	O ₃	PM ₁₀
	1 saatlik ortalama [µg/m ³]	24 saatlik ortalama [µg/m ³]	24 saatlik ortalama [µg/m ³]	1 saatlik ortalama [µg/m ³]	24 saatlik ortalama [µg/m ³]
1 (Çok İyi)	0 - 50	0 - 45	0 - 1,9	0 - 35	0 - 25
2 (İyi)	51-199	46 - 89	2,0 - 7,9	36 - 89	26-69
3 (Yeterli)	200-399	90 - 179	8,0 - 10,9	90 - 179	70-109
4 (Orta)	400-899	180 - 299	11 - 13,9	180 - 239	110-139
5 (Kötü)	900-1499	300- 699	14,0 - 39,9	240 - 359	140-599
6 (Çok Kötü)	>1500	> 700	> 40,0	> 360	> 600

I.1.1. İlinize ait yıl içindeki aylık ortalama ölçüm değerlerini yukarıdaki Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, aşağıdaki çizelgede uygun sınıfı "X" ile işaretleyiniz.

AYLAR	Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																													
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
OCAK	x																													
ŞUBAT	x																													
MART	x																													
NİSAN																														
MAYIS																														
HAZİRAN																														
TEMMUZ																														
AĞUSTOS																														
EYLÜL																														
EKİM	X																													
KASIM	X																													
ARALIK	x																													

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (çok iyi) , 2 (iyi) , 3 (yeterli), 4 (orta), 5 (kötü), 6 (çok kötü)

Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

I.1.2. İlinize ait Kış sezonu ortalama ölçüm değerlerini (2011 yılı Ekim- 2012 Mart arası 6 aylık ortalama) Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak uygun sınıfı "X" ile işaretleyiniz.

	Kış Sezonu (Ekim-Mart) 6 Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																													
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Kış Sezonu (Ekim-Mart)	x																													

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (çok iyi) , 2 (iyi) , 3 (yeterli), 4 (orta), 5 (kötü), 6 (çok kötü)

Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

I.1.3. İlinize ait Yaz sezonu ortalama ölçüm değerlerini (2012 yılı Nisan-Eylül arası 6 aylık ortalama) Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak uygun sınıfı "X" ile işaretleyiniz.

Veri bulunmamaktadır.

	Yaz Sezonu (Nisan-Eylül) 6 Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																													
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Yaz Sezonu (Nisan-Eylül)																														

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (çok iyi) , 2 (iyi) , 3 (yeterli), 4 (orta), 5 (kötü), 6 (çok kötü)

I.2. İlinizde hava kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam * ile belirtiniz.

KAYNAK	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ ¹	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Evsel ısınma		1	
b. İmalat Sanayi İşletmeleri		2	
c. Maden İşletmeleri			
d. Termik Santraller			
e. Diğer Sanayi Faaliyetleri (Belirtiniz).....			
f. Karayolu Trafik		5	
g. Diğer Kaynaklar (Belirtiniz) Meteorolojik		3	
h. Topografik faktörler		4	

¹En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

I.3. Hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde il/ilçelerde alınan tedbirleri “X” ile işaretleyiniz.

YERLEŞİM YERİNİN ADI		ALINAN TEDBİR/TEDBİRLER								
		a	b	c	d	e	f	g	h	i
İLÇELER	1. Kırıkkale	x	x	x	x	x	x		X	
	1. Delice	X				x	x		x	
	2. Keskin	X				x	x		x	
	3. Sulakyurt	X				x	x		x	
	4. Bahşili	X	x			x	x		x	
	5. Balışeyh	X				x	x		x	
	6. Yahşihan	X				x	x		x	
	7. Karakeçili	X				x	x		x	
	8. Çelebi	X				x	x		x	

Kaynaklar: ÇŞİM

Tedbirler:

a. Kaliteli katı/sıvı yakıt kullanımı
b. Doğalgaz kullanımı
c. Bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları
d. Ağaçlandırma çalışmaları/orman alanlarının, yeşil alanların artırılması
e. Motorlu taşıtların egzoz gazı ölçümleri
f. Sanayi kuruluşlarının emisyon izni almaları
g. Sanayi tesislerinin yerleşim yeri dışına çıkarılmaları
h. Denetim
i. Diğer (Varsa yukarıya ayrılan bölümde belirtiniz).

I.4. Hava kirliliğinin giderilmesinde, yıl içerisinde, il/ilçelerde karşılaşılan güçlükleri önem sırasına göre rakam ile belirtiniz.

Karşılaşılan Güçlükler	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması		6	
b. Ateşçilerin eğitimsiz veya bilinçsiz olması		5	
c. Halkın alım gücünün düşük olmasından dolayı kalitesiz yakıt kullanılması		3	
d. Kaliteli yakıt temininde zorluklar			
e. Kurumsal ve yasal eksiklikler			
f. Toplumda bilinç eksikliği		4	
g. Meteorolojik faktörler		2	
h. Topografik faktörler		1	
i. Diğer (Belirtiniz)			
.....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM II. SU KİRLİLİĞİ

II.1. İl sınırları içerisinde bulunan su kaynaklarının kalite değerlendirmesi

II.1.1. İl sınırlarında bulunan yüzeysel sularının kalite sınıflarını Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yüzeysel Su Adı	Kalite sınıfı				Kirlenme Nedenleri								
	1	2	3	4	a	b	c	d	e	f	g	h	i
					Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Denizcilik Faaliyetleri	Diğer (Belirtiniz)
Kızılırmak Kapulukaya Baraj çıkışı				x	x		x			x			

Kaynaklar: ÇŞİM

II.1.2. İl sınırlarında bulunan yeraltı sularının kalite sınıflarını Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Veri bulunmamaktadır.

Yeraltı suyunun bulunduğu bölge	Yeraltı Su Kalite Sınıfı			Kirlenme Nedenleri								
	İyi	Zayıf	Yeterli veri yok	a	b	c	d	e	f	g	h	i
				Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Deniz Suyu Girişimi	Diğer (Belirtiniz)

Kaynaklar: Verinin nereden alındığı

II.1.3. İl sınırlarında bulunan yüzme sularının kalite sınıflarını Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

İlimizin denize kıyısı bulunmamaktadır.

Yüzme Suyunun bulunduğu bölge/plaj	Mavi Bayrak Ödülü		Yüzme Suyu Kalite Sınıfı (*)				Kirlenme Nedenleri						
	Var	Yok	A	B	C	D	a	b	c	d	e	f	g
							Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Deniz/Göl Taşımacılığı	Diğer (Belirtiniz)

(*) A sınıfı çok iyi/mükemmel, B sınıfı iyi kalite, C sınıfı kötü kalite ve D sınıfı çok kötü kalite/yasaklanması gereken olarak kalite kategorilerini temsil etmektedir.

Kaynaklar: Verinin nereden alındığı

II.2. Yıl İçinde, İl sınırları içindeki il/ilçelerde atıksuların yol açtığı kirlenmenin nedenlerini uygun seçenekleri "X" ile işaretleyerek belirtiniz.

Yerleşim Yerinin Adı		Atık Sulardan Kaynaklanan Kirliliğin Nedenleri												
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
İl Merkezi	1.Kırıkkale	x	x											
	İlçeler													
	1. Delice	x	X											
	2.Keskin	X	x											
	3. Sulakyurt	x	X											
	4.Bahşılı	X	x											
	5.Balışeyh	x	X											
	6.Yahşihan	x	x											
	7.Karakeçili	x	X											
	8.Çelebi	x	x											

Kaynaklar: ÇŞİM

Kirlilik Nedenleri:

- Kanalizasyon şebekesinin olmaması veya yetersiz olması
- Yerleşim yerlerinde evsel nitelikli atıksuların arıtılmaması
- Büyük sanayi kuruluşlarının atıksularını arıtmaması
- Küçük sanayilerde toplu arıtmanın olmaması
- Foseptik çukurların sağlıklı şekilde inşa edilmemesi
- Foseptik atıkların vidanjörlerle çekildikten sonra gelişigüzel yerlere boşaltılması
- Zirai mücadele ilaçlarının kullanımı
- Kimyasal gübre kullanımı
- Arıtma tesisi kapasite ve verimlerinin yetersiz olması
- Arıtma tesisinde görevli olan personelin yetersiz olması
- Hayvancılık atıkları
- Maden atıkları
- Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.3. Su kirliliğinin önlenmesi amacıyla alıcı ortamlarda aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını çizelgede (x) işareti koyarak belirtiniz.

Alıcı Ortamın Adı	Su Kirliliğinin Önlenmesi Amacıyla Alınan Tedbirler								
	a	b	c	d	e	f	g	h	i
Deniz									
1.									
2.									
.									
Göller									
1.									
2.									
3.									
4.									
Akarsular									
1.Kızılırmak	x	x			x		x	x	
2.Delice Çayı					x		x	x	
3.Çoruhözü Deresi					x		x	x	
4.Okun Deresi					x		x	x	
.									
Havzalar									
1.									
2.									
3.									
Yeraltı Suları									
1.									
2.									
3.									
Jeotermal Kaynaklar									
1.									
2.									
Diğer Alıcı Su Ortamları									
1.									
2.									
.									

Kaynaklar: ÇŞİM

Alınan Tedbirler:

- Kanalizasyon şebekesinin yapılması ya da yenilenmesi
- Arıtma tesisi /deniz deşarjı /depolama alanları yapılması
- Yerleşim merkezinde fosseptik kullanılması
- Tarımsal faaliyetlerde kullanılan zirai mücadele ilacı ve gübrenin aşırı ve yanlış kullanımının önlenmesi
- Yönetmelikler çerçevesinde denetim yapılması
- Deniz araçlarının atıklarını boşaltabilmeleri için uygun yerlerin hazırlanması
- Sanayi kuruluşlarının atıksuları için deşarj izni alması
- Toplumsal bilgilendirilme ve bilinçlendirme faaliyetleri
- Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.4. Su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlükleri en önemliden az önemliye doğru numara vererek (1,2,3,...) işaretleyiniz.

KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması			
b. Mali imkansızlıklar nedeniyle arıtma tesislerinin kurulamaması		1	
c. Kurumsal ve yasal eksiklikler			
d. Toplumda bilinç eksikliği			
e. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM III. TOPRAK KİRLİLİĞİ

III.1. İlinizde toprak kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam ile işaretleyerek* belirtiniz.

Kirlenme Kaynağı	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi kaynaklı atık boşaltımı		1	
b. Madencilik atıkları			
c. Vahşi depolanan evsel katı atıklar		4	
d. Vahşi depolanan tehlikeli atıklar			
e. Plansız kentleşme			
f. Aşırı gübre kullanımı		3	
g. Aşırı tarım ilacı kullanımı		2	
h. Hayvancılık atıkları			
i. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

Kaynaklar: ÇŞİM

III.2. Toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde, aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını önem sırasına göre rakam * ile belirtiniz.

ALINAN TEDBİRLER	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ *	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi/Madencilik tesislerinin sıvı, katı ve gaz atıklarının mevzuata uygun olarak bertarafının sağlanması		1	
b. Kentleşmenin Çevre Düzeni Planlarına uygun olarak gerçekleştirilmesi		4	
c. Mevzuata uygun olarak gübreleme, ilaçlama ve sulamanın yapılması		2	
d. Erozyon mücadele çalışmaları			
e. Geri dönüşüm/yeniden kullanım uygulamaları		3	
f. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM IV. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNLARI

IV.1. Aşağıdaki Konu Başlıklarını Dikkate Alarak, yıl sonu itibariyle, İl Sınırları İçinde Görülen Çevre Sorunlarını Önem ve Önceliklerine Göre Rakam (Önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,5,..... şeklinde numaralandırınız) Vererek Sıralayınız. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir.

ÇEVRE SORUNLARI	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ *	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Hava kirliliği		1	
b. Su kirliliği		2	
c. Toprak kirliliği		5	
d. Atıklar		3	
e. Gürültü kirliliği		4	
f. Erozyon			
g. Doğal çevrenin tahribatı (Orman, Mera, Sulak alan, Kıyı, Biyolojik çeşitlilik ve habitat kaybı)			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

IV.2. İl Sınırları İçerisinde IV.1’de Tespit Edilen Her Bir Öncelikli Çevre Sorunu ile İlgili Olarak; Yukarıda IV.1’de Belirlemiş Olduğunuz Öncelik Sırasına Göre;

IV.2’de, IV.1’de sıralanan her bir öncelikli çevre sorunları dikkate alınarak;

- Çevre sorununun nedenlerini,*
- Bu nedenlerde daha çok hangi faktör veya sektörlerin etkili olduğunu,*
- Çevreye vermiş olduğu olumsuz etkilerini*
- Bu sorunların giderilmesinde karşılaşılan güçlüklerini,*
- Bu sorunları gidermek amacıyla alınan, alınması planlanan veya alınması gereken tedbirlerin neler olduğunu,*
- Ayrıca bu başlık altında yer almasını istediğiniz diğer görüşlerinizi belirten bilgi notunu,*

sistematik ve yeterli seviyede açıklayınız.

I. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

Hava kirliliği, İlimizde yaşanan önemli çevre sorunlarından birisi de hava kirliliğidir. İlimizdeki hava kirliliğinin başlıca sebeplerini; evsel ve endüstriyel emisyonlar, motorlu taşıtların egzoz gazları ve ilimizin topoğrafik yapısı (4 tarafı tepelerle çevrili) olarak sıralanabilir.

Bununla birlikte, İlimizde özellikle kış aylarında yoğunlaşan hava kirliliğinin en önemli sebebi ısınma kaynaklı emisyonlardır. Konutlarda ısınma amaçlı olarak ekonomik nedenlerle düşük kaliteli yakıtların kullanılması, yakma sistemlerinin bakımlarının düzenli olarak yapılmaması, uygun yakma tekniklerinin kullanılmaması yüzünden tam yanmanın sağlanamaması bu kirliliğin başlıca sebepleridir.

2006 yılıyla birlikte sanayi amaçlı ve evsel ısınmada tamamen olmasa da doğal gaz kullanımının başlaması nedeniyle, hava kirliliğinde önemli ölçüde azalma kaydedilmiştir. Ayrıca yapılan denetimlerle ilimizde kaliteli yakıt satışı yapılması sağlanarak da evsel ısınma nedeniyle oluşan hava kirliliği önemli ölçüde azalmıştır.

Motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz emisyonu kirliliği de sanayi ve ısınma kaynaklı hava kirliliği kadar önemli bir sorundur. İlimiz konum itibarıyla Ankara'yı Çorum-Samsun ve Kayseri-Kırşehir İllerine bağlayan bir kavşak konumundadır. Bununla birlikte şehir içindeki düzensiz yapılaşmadan kaynaklanan trafik yoğunluğu da İl Merkezinde motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz emisyonu kirliliğinin artışında rol oynamaktadır. İlimizde 4 adet egzoz emisyon ölçüm istasyonu bulunmaktadır. 2012 yılında Kırıkkale İline kayıtlı olan toplam 51.846 adet motorlu araçtan 32.160'ının egzoz emisyon ölçümü uygun çıkmış ve egzoz emisyon ölçüm pulları verilmiştir.

II. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

Su kirliliği; İlimizde görülen önemli çevre sorunlarından birisi su kirliliğidir. İlimiz Kızılırmak havzasında yer almaktadır. İlimizde bulunan başlıca su kaynakları; Kızılırmak Nehri ve kolları olan Delice Çayı, Okun Deresi, Çoruhözü Deresi ile Kızılırmak Nehri üzerine kurulmuş olan ve içme, kullanma suyu rezervuarı olarak kullanılan Kapulukaya Barajıdır.

İlde yaşanan su kirliliğinin ana kaynakları; Kırıkkale Belediyesi ve İlçe Belediyelerinin atıksu arıtma tesislerinin bulunmaması, yerleşim yerlerinden kaynaklanan evsel atıksular ile endüstri kuruluşları tarafından akarsulara doğrudan veya dolaylı olarak deşarj edilen evsel ve endüstriyel atıksulardır. Bunların dışında tarım sahalarından taşınan, azot ve fosfor bileşiklerince zengin sulama suyu sızıntıları, kimyasallarla(zirai ilaç vb) kirlenmiş topraklardan sızan yağmur suları, toprakları taşıyan yağış suları (erozyon), katı atıkların akarsulara boşaltılması da su kirliliğinin sebepleri arasında yer almaktadır.

İlimizde su kirliliğini en aza indirmek ve su kaynaklarını koruma altına almak amacıyla; endüstri kuruluşları düzenli olarak denetlenmekte, Kırıkkale Belediyesi ve İlçe Belediyelerinin atıksu arıtma tesislerini kurmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Kırıkkale Belediyesi atıksu arıtma tesisi inşaatı başlamıştır. Organize Sanayi Bölgesi atıksu arıtma ünitesi 2008 yılında devreye girmiş bulunmaktadır.

Ayrıca, tarım sahalarında gübre ve tarım ilaçlarından kaynaklanan kirliliğin önlenmesi amacıyla Valilik Bünyesinde kurulan komisyonca; tarım alanlarından kaynaklanan yüksek azot ve fosfor bileşikleri ve kimyasal maddeler içeren sulama sularının yeraltı ve yerüstü su kaynaklarına yapacağı olumsuz etkileri en aza indirmek için gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

III. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

Atıklar, insan faaliyetleri sonucunda çevrede başkalaşmaya yol açacak miktarda çevreye boşaltılan, sıvı, katı, gaz ya da radyoaktif istenmeyen her tür madde atık olarak tanımlanabilir.

İlimiz merkezi ve ilçeleri için Kırıkkale Katı Atık Belediyeler Birliği kurulmuştur. İlimiz merkezinde ve Yahşihan, Bahşılı İlçelerinin evsel katı atıkları Bahşılı Bedesten Mevkiinde bulunan 2011 yılında faaliyete geçen Katı Atık Düzeni Depolama sahasında bertaraf edilmektedir. Diğer İlçelerimizde toplanan katı atıklar Belediyelerin belirlemiş olduğu alanlarda vahşi depolama yapılmaktadır.

Bu da hem toprak kirliliği oluşturmakta, yer altı sularına sızıntı suyunun karışması nedeniyle yer altı suyu kirliliği oluşturmakta ayrıca oluşan kötü koku nedeniyle çevrede koku kirliliğine sebep olmaktadır.

İlimiz genelinde yaşanan diğer bir sorun ise hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıklarıdır. İlimiz merkezi ve ilçelerimizde bu atıkların depolanması için belediyelerimiz tarafından herhangi bir alan belirlemesi yapılmadığından İl merkezinde ve ilçelerimizde oluşan hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları şehrin muhtelif yerlerine (dere yataklarına, tarım arazilerine, vadilere, vb.) gelişigüzel dökülmektedir.